T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuz birinci inikad

25 - III - 1940 Pazartesi

Mündericat

	Sayıfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	32
2 — Havale edilen evrak	32
3 — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye maruzatı	32
1 — Bilecik mebusu Dr. Gl. Besim Ömer Akalının vefat ettiğine dair Başvekâlet tezkeresi	32
4 — Müzakere edilen maddeler	32
1 — Eylûl : ikinci teşrin 1939 aylarına aid raporun sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/197)	32:34
2 — Büyük Millet Meclisi Muhasebesi eşhas borçları hakkında Meclis Hesablarının Tedkikı encümeni mazbatası (5/27)	34:35
3 — Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/273)	35:39,40:43

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

Orman kanununun bir maddesinin son fıkrasının tefsirine mahal olmadığına dair mazbatanın aid olduğu encümenlere havalesi kabul edildikten sonra

Çay kanunu lâyihasının birinci müzakeresi ikmal edildi ve pazartesi günü toplanılmak üzere inikada nihayet verildi.

Başkan vekili	Kâtib	Kâtib
Dr. M. Germen	İsparta K. Ünal	Çanakkale Z. G. Etili

2 — HAVALE EDİLEN EVRAK

Lâyihalar

1 — Askerlik kanununun 58 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun lâyihası (1/343) (Millî Müdafaa encümenine)

2 — Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanuna ek kanun lâyihası (1/344) (Bütçe encümenine)

3 — Türkiye Cümhuriyeti Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsü ve Hıfzıssıhha mektebi teşkiline dair kanun lâyihası (1/345) (Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Bütçe encümenlerine)

Tezkereler

4 — Birinci kânun 1939 : şubat 1940 aylarına aid raporun sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi (3/232) (Divanı muhasebat encümenine)

5 — Maliye vekâleti 1938 malî yılı ayniyat katğı hesabının gönderildiği hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/233) (Divanı muhasebat encümenine)

Mazbatalar

6 — Devlet havayolları umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinde 3 500 liralık münakale yapılması hakkında kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/326) (Ruznameye)

7 — Havaî münakalâtta kullanılan mahrukat ve yağların resimlerden muaf tutulması hakkında Londrada imza edilmiş olan mukavelenin tasdikına dair kanun lâyihası ve Hariciye, Gümrük ve inhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/253) (Ruznameye)

8 — Vakıflar umum müdürlüğü 1939 mali yılı bütçesinde 8 350 liralık münakale yapılması hakkında kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/331) (Ruznameye).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Şemseddin Günaltay

KÂTİBLER : Bekir Kaleli (Gazianteb), Vedit Uzgören (Kütahya)

BAŞKAN — Celse açılmıştır.

3 — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1 — Bilecik mebusu Dr. Gl. Besim Ömer Akalının vefat ettiğine dair Başvekâlet tezkeresi

BAŞKAN — Bir tezkere var, okutuyorum.

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Bilecik mebusu Dr. General Besim Ömer Akalmın 19 - III - 1940 günü Ankarada vefat etmiş olduğu Dahiliye vekilliğinden bildirilmiştir. Arzederim.

Başvekil
Dr. R. Saydam

BAŞKAN — Aziz arkadaşımızın hatırasına hürmeten iki dakika ayakta sükût edilmesini teklif ederim.

(İki dakika ayakta sükût edilmiştir)

BAŞKAN — Ruznameye başlıyoruz.

4 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1 — Eylûl : ikinci teşrin 1939 aylarına aid raporun sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/197) [1]

[1] *71 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkmda mütalea var mı?

ZİYA KARAMURSAL (İstanbul) — Divanı muhasebatm bu raporunda münderiç bir mesele hakkındaki kararmı mühtacı tedkik gördüm. binaenaleyh meseleyi buna aid mütaleamla beraber arzetmek istiyorum. Erzincan İnhisar memurlarından Hasan Ziya namında bir zat irtihal ediyor. Bunun eşi olan Fatma Aliyeye lâzımgelen tazminatın verilmesi için dairei aidesi icab eden tahakkuk evrakını hazırlayarak Divanı muhasebata gönderiyor. Divanı muhasebat Hasan Ziyanın namzedlik müddetinin dahili hesab edildiğine itiraz ederek bunları reddediyor.

Divanın gösterdiği esbabı tazammun eden fıkrayı müsaadenizle okuyacak olursam mesele daha ziyade tevazzuh edecektir.

MÜKERREM ÜNSAL (Isparta) — Okuyacağınız bend hangisidir?

ZİYA KARAMURSAL (Devamla) — 3 numaralı benddeki fıkradır.

«Daire kararında; 2921 numaralı kanunun birinci maddesinde müseccel daimî memur ve müstahdemler için bir tekaüd sandığı kurulduğu yazılı olmasına ve namzedlerin vaziyetleri bidayeten muvakkat mahiyeti haiz bulunmasına mebni bunların bu vaziyetleri devam ettikçe tekaüd sandığına iştirak ettirilmeleri doğru olamıyacağından namzedlik suretile geçen müddet de dahili hesab edilmek suretile tahakkuk ettirilen tazminatın tescili mümkün görülemediğinden...»

Halbuki Divanın heyeti umumiyesinin bu babdaki kararına azadan beş zat iştirak etmeyerek, akalliyette kalmış ve İnhisar idaresi tekaüd sandığı müdürlüğünün bu babdaki noktai nazarını teyiden daha vazıh surette mütalea dermeyan etmişlerdir. Müsaade ederseniz okuyorum. Tavzihi meseleye medar olur.

«Azadan beş zat, daimî kadrolarda istihdam edilen namzedlerin uhdelerindeki memuriyet muvakkat telâkki edilmiyeceği cihetle 2921 numaralı kanunun birinci maddesi mucibince bunların da tekaüd sandığına dahil memurlardan sayılması ve dairesince kararlaştırılan istihdam şartına göre de namzedlerin ehliyetleri tasdik edilince idareye intisabları tarihinden itibaren bütün memurluk haklarına sahib olmaları lâzım geleceği ve mevzuatta bunun hilâfına bir hüküm mevcud olmayıb Şûrayi devletçe emsali hakkında verilen kararda bu noktai nazarı teyid eylemekte bulunduğu cihetle namzedlik müddetinin de tekaüdlük hesabında sayılması muvafık olacağı mütaleasile ekalliyette kalmışlardır.»

Binaenaleyh bu akalliyet reyinde de beyan edildiği veçhile namzedlikte geçen müddetlerin dahili hesab edilmemesi için hiç bir hüküm yoktur. Esasen başka bir mesele münasebetile de geçende Yüksek Heyetinize arzettiğim veçhile her hangi bir hâdiseyi muhalif bir hüküm olmadıkça vatandaşların lehine mütalea ve imale etmek doğru olur kanaatindeyim. Bahusus ortada bir de Şûrayi devlet kararı vardır. Mümasil bir meselede Şûrayi devlet Deavi dairesi şu kararı ittihaz etmiştir:

«Memurlar sınıfına ehliyetlerinin tayin neticesinde iltihak edilmek şartile bidayeten namzed olarak alınanların vaziyetlerinin memur hükmünde sayılması tabiidir. Zira bu gibilerin memuriyetlerinin tasdiki halinde kıdemlerinde nazara alınacak tarih namzed olarak alındıkları tarihtir.»

Vakıa Şûrayi devlet kararları şahsa mahsus ve maksurdur amma yüksek bir mahkeme durumunda olan Şûrayi devletin vermiş olduğu kararlarm birer tedkik ve tetebbü mahsulü olması itibarile kıymeti mahsusayı haiz olduğu nazardan dur tutulmaz. Binaenaleyh kanunî mesnede istinad etmeyen hususlarda, Şûrayi devlet kararlarının tedkike esas tutulması zannederim hiç de yanlış bir mütalea olarak telâkki edilmez. Bahusus Şûrayi devlet kararında denildiği gibi bu gibilerin memuriyetlerinin tasdikinde namzedliğe kabul edildikleri tarih nazara alınıyormuş. Şu halde tazminatın itasında bu cihete iltifat edilmemesi kaidei muadelete muvafık olur mu? Binaenaleyh bendeniz bu meseleyi muhtacı tedkik buluyorum.

BAŞKAN — Encümence izahat verilecek mi?

DİVANI MUHASEBAT E. M. M. RUSUHİ BULAYIRLI (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlarımız Divanı muhasebatın ekseriyet kararile akalliyet kararından bahsettiler. Biz Şûrayi devletin kararını o mesleye munhasır addettik. Encümenin nazarı itibare aldığı, ekseriyet kararıdır. Heyeti Celile hakemdir, ekseriyet veya akalliyetten birisini kabul eder. Encümenimiz Divanı muhasebatın ekseriyetle vermiş olduğu kararı kabul etmiştir.

SEYFİ ORAN (Divanı muhasebat reisi) — Memurin kanunu namzedleri umumiyetle ecir farzetmiştir. Şimdiye kadar gerek Devlet müessesesinde veyahud tekaüde tâbi sair müesseselerde hizmet eden ve ibtidaen namzed suretile hizmete alınanların namzedlikte geçirdikleri müddetler umumiyetle ecir mahiyetinde telâkki edilir. Halbuki bilâhare Devlet sermayesile teessüs etmiş bulunan müesseselerde bulunan memurlar da bareme tâbi tutulmuşlardır. Umumiyetle kaidei esasiye, namzedlik müddeti filî hizmetten addolunmaz. Eğer addedecek olursak namzedle asıl memur arasında hiç bir fark kalmaz, hukukan hiç bir fark bulunmaması lâzımgelir. Şimdiye kadar tatbikat böyle idi. Şûrayi devletin bir tek istisnaî kararı vardır. Biz ekseriyet, Şûrayi devletin bu tek kararına istinad etmedik. Bu kararı o hâdiseye munhasır telâkki ettik. Teamülü bozmadık, encümene sevkettik.

Encümeni âli de ekseriyetin kararını tasdik etti. Takdir Heyeti celilenizindir.

ZIYA KARAMURSAL (İstanbul) — Efendim, meseleyi müsaadenizle bir daha arzedeyim: Erzincan İnhisar Muhakemat memuru Hasan Ziya vefat ediyor. Ailesine tazminat verilmesi için dairei aidesi evrakını tanzim edib Divana gönderiyor. Divan, bu zatın namzedlik müddetinde geçirdiği zamanı kale almıyor. İstinad ettiği nokta, namzedlik müddetini muvakkat addetmesidir. Halbuki bu mesele Divanda münakaşa edildiği vakit azadan beş zat diyor ki; buna dair bir hüküm yoktur. Şûrayi devlet dahi bu gibi namzedleri muvakkat memur addetmiyor. Binaenaleyh ortada kanunî bir hüküm olmadığı halde, bu müddeti muvakkat addetmek doğru mudur? Bilhassa Şûrayi devlet kararında: bu gibilerin memuriyetlerinin tasdikında, namzedliklerinde geçen müddetler de nazara alınmakta olduğu tasrih ediliyor Şu halde mademki elde kanunî bir hüküm yoktur ve madamki Şûrayi devlette bu gibilerin namzedliklerinin muvakkat olmadığına kanidir, binaenaleyh indî içtihadla bir hak sahibinin tazminattan mahrum edilmesini doğru görmüyoruz. Mesele yüksek takdirinize vabestedir.

SEYFİ ORAN (Divanı muhasebat reisi) — İnhisarlar memurlarının tekaüdlükleri nihayet 1683 numaralı tekaüd kanununun esaslarına dayanır. Tekaüd kanununda kabul edilen filî hizmetler tayin edilmiştir. Bu hususta Meclisi Âlinin bir tefsiri vardır, onda; «Filî hizmet, memuriyet sıfatı baki kaldığı halde maaşlı geçen müddettir» der. Halbuki namzed memurlara verilen hattâ maaş faslından verilen paralar, ücrettir. Çünkü namzedleri vazıı kanun ecir addetmiştir. Eğer arada bu fark olmazsa, ücretli namzed memurla, memur arasında hiç bir fark kalmaz. Halbuki namzed memurların vazifesine nihayet verilmesi başka, memurların vazifesine nihayet verilmesi başka ahkâma tâbidir. Kanun kâfi derecede izah etmiştir. Gerek inhisar memuru olsun, gerek Devlet memuru olsun tekaüdlüklerinde esas 1683 numaralı kanundur. Bu kanun filî hizmeti tarif etmiştir. Tekrar ediyorum; bunun tefsirinde şöyle denmiştir: «Memuriyet sıfatı baki kaldığı halde maaşlı geçen müddettir.» Namzedlere verilen, maaş değildir, ücrettir. Bu itibarla caiz değildir.

REFİK İNCE (Manisa) — Kanun yapmak ve yapılan kanunların icrasını murakabe etmek gibi çok esaslı bir vazife ile mükellef Büyük Millet Meclisinin işleri arasında; Divanı muhasebatın her üç ayda bir adedi belki 5 - 10, bazan da 50 yi bulan mukarreratı üzerinde tedkikat yapmak vazifesi de vardır. Bu husus Muhterem Mecliste defaatla mevzubahs oldu. Yine bendenizin bir ricamla Maliye encümeninde bu iş prensib itibarile ayrıca tedkik edilmektedir.

Şimdi Karamursal arkadaşımızın bahsettiği keyfiyet bize yeni bir prensibin, Divanı muhasebatla Devlet şûrası arasında ihtilâf mevzuu olduğunu göstermektedir. Divanı muhasebat ne kadar kanuna dayanıyorsa, Devlet namına vazife gören Devlet şûrasının da ayni şekilde kanuna dayandığına şüphe yoktur. Binaenaleyh böyle umumî bir şekilde ifade edilen beyanata müsteniden mesele üzerinde bir karar ittihaz etmemiz demek, yine bizim namımıza ittihaz edilen bir karar karşısında müşkül vaziyet ihdas etmek demektir. Müsaade buyurursanız bu meseleyi ihtisas encümeni olan Maliye encümeni bir defa tedkik etsin, ne dereceye kadar muvafıktır, bize bir mazbata yapsın, biz de ona göre bir karar verelim (Muvafık sesleri).

BAŞKAN — Bir takrir vardır, okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Meselenin Maliye encümenine havalesini teklif ederim.

Manisa
Refik İnce

BAŞKAN — Takriri nazarı dikkate alanlar ... Almayanlar ... Takrir nazarı itibare alınmıştır.

Raporun 3 ncü fıkrası Maliye encümenine tevdi edilecektir.

Diğer fıkralar hakkında mütalea var mı? Şu halde raporun, üçüncü fıkrası hariç olmak üzere heyeti umumiyesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

2 — Büyük Millet Meclisi muhasebesi eşhas borçları hakkında Meclis Hesablarının Tedkiki encümeni mazbatası (5/27) [1]

(Mazbata okundu).

BAŞKAN — Meclisce ıttıla hâsıl edilmiştir.

REFİK İNCE (Manisa) — Hep İcra Vekillerini sigaya çekecek değilizya, biraz da kendi arkadaşlarımdan bu hesablar hakkında bazı suallar sormak istiyorum. 1937 malî yılı iptidasından devrolunan eşhas hesabı 117 412 lira 58 kuruştur. Demek ki, 1937 denberi, 1937, 1938, 1939 senelerine aid olmak üzere gelen bir takım hesablar var. Nihayet 1940 senesine de giriyoruz. Halbuki bütün müessesatın hesablarını senesi senesine takib etmekte iken bize böyle 1937, 1938 ve nihayet bu seneye aid bazı kısımların bırakılmış olmasının sebebi nedir ?

İkinci bir sualim; Hacı Memed ismindeki bir zatin borcu 88 874,93 kuruştur. Bu para kefaleti müteselsile kanunundan sonra tahakkuk etmiş, binaenaleyh, o sandığa devredilmiş. Şimdi bir borcun vukubulduğu tarih mi esastır, yoksa vukuun sabit olduğu tarih mi?

Mesuliyetin, vukubulduğu tarihte olması lâ-

[1] *73 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

zımgelir. Tahakkuk tarihi, bu mesuliyetin, o zamana aid bir mesuliyetin meydana çıkarıldığı tarih demektir. Kefaleti müteselsile kanunile teşkil edilen sandık, bir çok memurların maaşlarından yapılan ufak tefek tevkifatla meydana gelmiştir. Şimdi bu mesuliyetin bu sandığa tahmilinin, memurun hukukuna müdahale olduğunu zannediyorum. Binaenaleyh, Bu encümende bulunan arkadaşlardan bu cihetler üzerinde bizi tenvir etmelerini rica ediyorum.

ZİYA KARAMURSAL (İstanbul) — Esasen bu mesele 1926 - 27 senelerinde vaki olmuş bir hâdisedir. Müsaade buyurursanız biraz izahat vereyim. O sırada içimizde bulunmamış arkadaşlarımız vardır.

O zamanlar Meclisin tediyatı burada müesses bir vezne tarafından yapılırdı, bir de veznedarı vardı. 1927 senesinde olacak, veznedarın hesabını tedkik eden heyet mühim bir zimmet karşısında kalmış ve veznedar hakkında takibat yapılmış ve lâzımgelen kanunî muameleye de tevessül edilmiştir. Şimdi arkadaşım, anladığıma göre 1937 senesinden evvelki zamana aid muameleden bu mazbatada niçin bahsetmemişler de o tarihten sonraki muameleden bahsediyorlar gibi bir şey soruyorlar zannederim. Maksadları bu mudur?

REFİK İNCE (Manisa) — Evet.

ZİYA KARAMURSAL (Devamla) — Birinci sualiniz bu ise ondan evvel zaten Meclis heyeti umumiyesine encümen vaziyeti arzetmiştir. Yani 1937 senesinden evvelki muamele o vakitki bir mazbata ile arzedilmiştir. Bu mazbatamız ise 1939 malî senesi ibtidasındaki manzarayı göstermektedir. İkinci suale gelince :

Kefalet kanunu bu gibi zimmetlerin sandığa tahmilini emrediyor. Bu itibarla veznedar Hacı Memedin emlâkinden tahsil edilmiş olan kısmından mütebakisinin sandığa devredilmesi zarureti hâsıl olmuştur (O zaman bu kanun var mı idi? sesleri). Muhasebe Maliye vekâleti ile bu zimmetler için daimî surette muhabere halindedir. Bir kısım zimmet de Maliye vekâletince takib edilerek tahsil edilmiştir. Diğer bir kısım zimmetler ise 1926 senesinden evvelki zimmetler olub 3470 numaralı kanun bunların terkinini âmir olduğundan onlar da terkin edilmiştir. Bazı kimselere aid paralar da takib edilmiş ise de hiç birisinin mal ve emlâki olmadığından onların da zarurî olarak terkini lâzımgeliyor. Bazı ufak tefek alacaklar ise meselâ matbaanın tahsisat cüzdanlarında yaptığı yanlışlıklardan mütevellid olub onlar da takib edilerek alınmaktadır. Mesele budur, arzettiğim gibi Maliye vekâletinin takib ederek tahsil ettiği paralar da vardır. Fakat bir kısım zimmet eski veznedar Hacı Memede teallûk ettiği için kanun mucibince kefalet sandığına intikali lâzımgeliyor, maruzatım bundan ibarettir.

HASAN FEHMİ ATAÇÇ (Gümüşane) — Bir noktanın tavzihini rica ediyorum. Kefalet sandığının teşkili hakkındaki kanun bu zımmetten sonradır. Kefalet sandığına dahil olmayan ve ona aidat vermeyen eski sandık emini Hacı Memedin zimmetinin kefalet sandığına devri ve oradan tahsili demek, bu gün ifaen vazife başında bulunan memurların kefalet sandığına verdiği paradan bu zimmetin alınması demektir. Buna bendenizin aklım pek yatmadı. Kanaatbahş bir izahat da almadım, tavzihini rica ediyorum.

MECLİS H. T. En. M. M. ZİYA KARAMURSAL (İstanbul) — Bu borcun tahakkuku kanunun neşrinden sonra... (Kürsüye sesleri). Borcun tahakkuku kanunun neşrinden sonra olduğu için Maliye vekâleti bunun kefalet sandığına devri lazım gelir mütaleasında bulunmuştur.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Bu bir tedkik mevzuudur. Bendeniz rica ederim encümen geri alsın, tarihi, tarihine, günü, gününe zimmetin tahakkukunu, kefalet kanununun çıkmasını, Hacının o sandığa dahil olub olmadığını tedkik etsin ondan sonra bize getirsin. (Doğru, doğru sesleri).

MÜKERREM UNSAL (Isparta) — Kefalet sandığı kanununda bu hususlar hakkında ne hüküm var?

BAŞKAN — Encümen istiyor mu?

MECLİS H. T. En. M. M. ZİYA KARAMURSAL (İstanbul) — Madamki Heyeti umumiye öyle istiyor, alalım.

BAŞKAN — Encümene veriyoruz.

3 — Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/273) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı

REFİK İNCE (Manisa) — Ricam yine usule aid olacaktır.

Devlet bir zamanlar lüzum görmüş Sosyete şilep diye bir tesis vücude getirmek istemiş. Denizbankın bütçesine para koymuş, Etibankın bütçesine para koymuş, Türk Tecim anonim şirketi diye bir şirketle hissedar olmuş, diğer üç şahsiyeti de iştirak ettirmek suretile anonim şirketlerin istemiş olduğu kanunî beş kişilik kadroyu doldurarak Sosyete şilep diye bir maksadı mahsus etrafında toplanan müesseseyi vücuda getirmiştir. Bu, 1938 senesi ibtidalarında olmuş. Arkasından Denizyolları işletme kanunu çıkmış. O teşekkülün yapacağı vazifeyi, bu kanunla, Devlet denizyollarının yapmasının daha muvafık ve kabil olacağı görülmüş. Fakat orta

[1] *75 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

yerde yine kanunla teşekkül etmiş bir şirket vardır. Onu da kanunla bozmak lâzım gelmiş. Binaenaleyh mevzuatı kanuniye ile telife medar olmak üzere bu kanun Büyük Millet Meclisine sevkedilmiş.

Bu kanunun leh ve aleyhinde söz söylemekten ziyade bilhassa tebarüz ettirmek istiyorum ki, bu Sosyete şilep meselesi iktisadî ve ticarî bir mevzudur. Hiç şüphe etmiyorum ki, bu kanunun esası bidayeten tedvin edilirken tabiatile Bütçe encümeninden geçmiş olacağı gibi İktisad encümeninden de geçmiştir. Tabii bunun tadili ve tefsiri hallerinde de evvelce hangi encümenlerden geçmişse tadil ve tefsirin de o encümenlerden geçmesi lâzımdır. Bu bakımdan yalnız Bütçe encümeninin hesaba taallûk eden ihtisasından başka ayrıca taallûk ettiği ihtisas encümeninin de ihtisasından istifade edilmesi dolayısile müsaade ederlerse bir defa da İktisad encümenine gitsin. Zaten dahilî nizamname mucibince ihtisas encümeninden geçmesi lâzımdır.

Maruzatım dahilî nizamnamece de müeyyed olduğu için ayrıca takrir vermeğe lüzum görmedim.

NAFİA E. M. M. İZZET ARUKAN (Eskişehir) — Nafia encümenine de verilsin

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Hükûmetten gelen lâyiha, Münakalât vekâleti bütçesinde değişiklik yapılmasına dairdir. Yoksa Sosyete şilebin ne tasfiyesi ne ortadan kalkması, ne de işletilmeyip bu kanunla Devlet Denizyollarına devrini doğrudan doğruya istihdaf eder bir kanun değildir. Münakalât vekâleti, vekili mesulü odur, Devlet Denizyolları işletme bütçesinden bir tahsisat istiyor. Devlet Denizyolları işletme idaresinin kanununda bono ihracına salâhiyeti vardır. Bu salâhiyete atfen, 500 küsur bin liralık bir tahsisatın, cari yıl bütçesine konulması bu kanunla isteniyor. Fakat bu paranın istenmesinin esbabı mucibesi; Sosyete şilep diye bir anonim şirket var, bu şirket buyurdukları gibi, bizim mazbatamızda ve Hükûmetin esbabı mucibe lâyihasında da izah edildiği veçhile, eski Denizbank ve Etibank ile İş bankasının tesis ettiği Tecim Türk anonim şirketi tarafından ve bir de ticaret kanunu hükmünü yerine getirmek için diğer üç şahsı müşahhas tarafından bir anonim şirket kurulmuş. Görülüyor ki bu şirketin, çıkan kanunla, Denizbank hissesi, Deniz işletme yollarına intikal etmiştir. Etibank hisselerini de bu idareye vermeğe karar vermiş.

Hususî bir şekilde elde edilen malûmata veyahud bir nevi karara göre Tecim anonim şirketi de nominal kıymet üzerinden kendisinin hisse senedlerini ve nihayet bu şirketin elindeki vaporları buraya devredecek ve bu şirket ortadan kalkacak. Şimdi şu izaha göre vehleten hatıra gelecek cihet, İktısad encümeni neyi tezekkür edecek? Sosyete şileb anonim şirketi devam mı etsin diye karar verecek? Bu bir anonim şirkettir. Bu şirketin sermayesinin bir kısmı eski Denizbanka ve bu gün makamına kaim olan Denizyolları işletmesine aiddir. Bu müessese, devredeceğim diyor. Bir kısmı Etibankındır o da devredeceğim diyor, üçüncü mühim sermayedar olan Tecim anonim şirketi de oraya vermeği isterse, bunlara rağmen İktısad encümeni, devam etsin diye karar verirse bu karar, bu anonim şirketin devamı faaliyetini icab ettirir mi? Bu itibarla bu mesele bir tahsisat talebine mütedairdir. ve bu iş de gerek dahilî nizamname gerek yıllarca cereyan eden muamele itibarile, teamülen sırf Bütçe encümenini alâkada reder. ve Bütçe encümeni bu tahsisatın şu maksadla Devlet denizyolları işletmesi idaresinin bu senekî bütçesine konmasını tasvib etmiştir. ve tasvibi âlinize arzedilen cihet de bundan ibarettir. Bu salâhiyet alındıktan sonra olabilir ki, bu Sosyete şilep anonim şirketi alınır veya alınmaz, böyle şeyler de hâdis olabilir. Yoksa bu kanunun çıkmasile bu tahsisatın konmasile bu şirket hemen ortadan kalkacak demek değildir. Amma tahsisatın istenmesine sâik olan sebebler bu şekilde izah edilmiştir. Biz bu sebebleri varid görüyoruz ve Encümen bu tahsisatı kabul ederek yüksek tasvibinize arzediyor. Binaenaleyh, işin diğer Encümene gitmesine taraftar değiliz.

REFİK İNCE (Manisa) — Noktai nazarımı dermeyan etmiş olmak için elimde hiç bir delilim olmasaydı, Bütçe encümeni mazbata muharririnin söylemiş olduğu sözler bu işin İktisad encümenine gitmesi için sebeb teşkil ederdi. Diyorlar ki, neticede böyle işler de olabilir. Belki de biz bu tahsisatı verdikten sonra bu şirket devam eder veya etmez. Şimdi bir zaman için bu müesseselere böyle bir şirket tesisinden dolayı Etibank, Denizbank bütçelerine alacakları hisseler için tahsisatı koymaya müsaade eden bizler, bu tahsisatın kaldırılması lâzım mıdır, değil midir diye bir defa daha tedkik etmek lüzumundayız. Bu tahsisatı vermediğimizden itibaren şirketin devamı kadar tabii bir şey yoktur. 997 bin Denizbanka, 997 bin Etibanka, 997 bin Türk anonim şirketi, 997 bin eşhasa aid olmak üzere verilen 3 milyon liranın dörtte biri yani 750 bin lirası yatırılmıştır. Yatırılmış olan bu paranın yatırıldığı yerde devamı, iktisaden meselenin, evvelce tasavvur edilen proğram noktasından, lâzım mıdır, değil midir? Lâzımsa devamı, ademi lüzumu halinde bu paraların geri alınması yolundaki kararın tamamen iktisadi olduğuna kaniim. Bunun tedkikinde çok fayda vardır. Devlet namına yapılacak her tedkikin mutlaka faydası vardır. Müsbet veya menfi, bu fark ne olursa olsun Devlet namına yapılacak her tedkikin mutlaka faidesi vardır. Devlet hukuku bunu emreder. Tensib ederseniz İktisad en

cümeninden geçsin. Bu, yalnız bütçenin filân faslına irad kaydedilen bir para değildir, mahiyeti itibarile bu işin İktisad encümeninden geçmesi lâzımdır. İktisad encümeni görmeden bu işe karar vermekte isabet olmıyacağına kaniim.

MÜNAKALÂT VEKİLİ ALİ ÇETİNKAYA (Afyon Karahisar) — Arkadaşımız hukukçu olmak itibarile geniş bir ihata ile meseleyi mütalea etmiş olabilir. Fakat meselenin temas ettikleri ciheti doğrudan doğruya Münakalât vekâletine aid bir iştir ve Münakalât vekâletinin tanzim ve tertib etmek mecburiyetinde kaldığı bir vazifedir. Şimdi anlıyorum ki evvelâ Sosyete şilep işinin mahiyetini burada bir az izah etmek lâzım geliyor:

1938 senesinde Sosyete şilep adile bir şirket teşkil etmişler. Bu şirket Denibzank, Etibank, Türk ticaret anonim şirketi esas hissedar olmak üzere kurulmuş ve bir kaç şahıs da hissedar yapılmıştır ve bu üç büyük hissedar ceman 750 bin lira koymuşlar. İtibarî sermaye buyurdukları gibi üç milyon olarak tasavvur ve kabul edilmiş ise de koydukları para... Devlet Denizyollarına intikal eden kısım 251 500 liradır. Diğer iki hissedar da 240 250 şer komuşlardı. Fakat eşhasa aid olarak da Denizbank müdürü, aynızamanda iş bankasının müdürlerinden biri daha bir aza ki üç hakikî şahsı da hissedar olarak yapmışlardır. Bir meclisi idare de kurmuşlar ve bu şirketin idaresini bu meclisi idareye vermişlerdir.

Şimdi hatırlarsınız münakalât vekâleti teşekkül ettikten sonra münakalât işlerinin Devlet idaresinde yeniden tanzim edileceğini ve yeni bir hayata gireceğini buradan, bu kürsüden izah etmiştim. Yani münakalât vasıtalarının birleştirilerek işletilmesi bir zarurettir. Münakalât mefhumundan; deniz, hava ve kara nakliyatının birbirini tamamlaması ve bunlar arasında koordinasyon anlaşılır. Ve ancak bu suretle halkın ihtiyacı için faydalı şekilde ve müsmir bir vaziyette işlemiş olabilir. Bu yapılmadığı takdirde tabiatile iş natemam ve eski bir sistemle ve bir nevi vakit geçirme şeklinde devam eder gider. Binaenaleyh Münakalât vekâleti teşekkül ettikten sonra Denizbankın vaziyetinin tanzim ve ıslahı bir emri zarurî idi. Bu meyanda Denizbankın, bir meclisi idare teşkil ederek ayrıca işletmekte olduğu bu Sosyete şilebin vaziyetini de tedkik ettik. Evvelce Gemi kurtarma şirketi vardı. Bu da ayrıca bir meclisi idare teşkil etmişti. Böyle bir takım vaziyetler vardı. tabiatile bunları tanzim etmek ve yeni bir nizama bağlamak mecburiyetinde idim.

Dvlet Denizyolları, Devlet limanları idaresi teşekkül ettikten sonra bunların şüphesiz kendilerine göre nizam alması zarureti vardı. Binaenaleyh tedkikatın neticesinde sermayesinin bundan ibaret olduğunu, sureti mahsusada teşekkül eden bir meclisi idare tarafından idare edilmekte olduğunu gördüm. Bunların ilk altı ay zarfında işletme masrafından başka 30 bin lira, bu sene de 46 bin lira idare masrafı yaptıklarını anladım. Bu meclisi idare, murakıb ve ufak tefek idarei merkeziye masraflarıdır. Görülüyor ki buna bir şekil vermek zarureti vardı. Arkadaşımızın söyledili gibi Sosyete şilebin aslî mahiyet ve hizmetini kaldırmak fikrinde değilim Bilâkis onu tevsi etmek, ona hayatiyet vermek ve daha istifadeli bir surette kullanmak istiyorum. Binaenaleyh bu noktai nazarı ve bu maksadı ve hakikî vaziyeti Hükûmete izah ettim ve bir takrir verdim. Heyeti Vekile de tedkik edildi. Ayni şirkette hissedar olan müesseselerin mensub oldukları vekiller de şüphesiz dahil olduğu halde, bunun bu suretle Denizyollarına devredilmesi kararlaştırıldı. Lâyiha bu maksadla tanzim edilmiştir, meselenin mahiyeti bundan ibarettir.

Şimdi 1939 senesinde bu hisselerin mubayaası için lâzım olan parayı teğmin külfetini üzerimize almış oluyoruz. Ayni zamanda Sosyete şilebin kendisine mahsus borçları da vardır. Şunu da ilâveten söyleyeyim ki, bu isi daha evvel tahrik eden Maliye vekili arkadaşımızdır. Zannediyorum, bu müessese bidayette 182 bin sterling döviz almıştır . Bu Sosyete şilebin gemilerinin satın alınmasında kullanılmıştır. Kendilerinin koyduğu sermaye 750 liradan ibaret olmasına rağmen böyle bir takım borçları da vardır. Bu borçları Maliye vekili benden almak istedi. Ben nereden bulub da vereyim? Bir formül bularak buna bir şekil vermek istedik. Başka care yoktur. Binaenaleyh Şimdi Etibank Devlet müessesesidir. Denizbank hissesi de Devlet denizyollarına intikal etmiştir. Eşhasa verilen hisseler de muvazaalıdır, bunlar da Devlet Denizyollarına intikal etmiştir ve bizim sermayemiz sırasındadır. Sonra o bir ticaret şirketi, biliyorsunuz İş bankasına aiddir. İş bankasının da bildiğiniz vechile hususî şekli vardır. Binaenaleyh gerek bu cihetlerden ve gerek şirketin mahiyeti asliyesi itibarile bir prensib olarak bunu halletmek istedik. Bu Hükûmette vazifedar olan arkadaşların da tam revi alınarak yapılmıştır. Yani bir prensib meselesini hallediyoruz. Bunun için 1939 senesi için bu tahsisatın kabulünü rica ettik. Bu suretle bu işlerin tanzimini üzerimize almış oluyoruz.

Lâyihayı tatilden evvelki içtimada Meclise vermiştik. Şimdiye kadar kaldı. Bir daha kalmasın Binaenaleyh bir an evvel müzakeresini rica ediyorum.

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Refik İnce arkadaşım bendenizin maruzatımdan sonra işin İktisad encümeninde tedkikına daha ziyade kanaat hâsıl ettiklerini dermeyan buyurdular. Bendeniz soruyorum; lûtfen

bu ciheti izah buyursunlar. Bu mesele İktisad encümenine tevdi edilse ve bilfarz İktisad encümeni de dese ki, Sosyete şilep devam etsin. Faraza İktisad encümeni böyle bir karara varsa bu karar kabili icra mıdır? Sosyete şilep diye Vekil Beyin izah ettiği ve bizim mazbatamızda da tasrih ettiğimiz veçhile Etibank, Denizbank ve İş bankası buna sermaye koymuş ve ayrıca anonim şirket vaziyeti husule gelsin diye muvazaa suretile üç şahsın iştiraki temin edilmiş. Bunların muvazaatan hâmil oldukları senedlerin bu gün kasada mahfuz olduğu da anlaşıldı. Bir anonim şirket teşekkül etmiş. Denizbank ilga edilmiş. Buna dair olan Denizyolları işletme kanunu ile bunun hukuk ve vecaibi Denizyollarına intikal ettiği için Denizbank hisseleri de bu gün onun elindedir. Etibank da bu Sosyetenin devam ettiğini istemiyor. Bir karar vermiş, İcra Vekilleri Heyeti tasvib etmiştir. Bu dahi, bu şirketin devam etmemesi noktai nazarından kâfidir. Sonra İş bankasının tesis gerdesi olan Türk Tecim anonim şirketi de bu şirketin devamını istemiyor. İktisad encümeni kararile yeni bir lâyiha çıkarıp bu şirketin idamesini icbar mı edeceğiz? Zannederim ki meselenin başkaca iktisadî bakımdan tedkik edilerek faydalı olmayan bu şirketin idamesine karar vermesi için İktisad encümeninin mütaleasını almak hem işi uzatmak ve hem de kararın maddî bir faidesi ve icra kabiliyeti olmadığı için lüzumu olmasa gerektir. Mesele bu kadar basittir. Münakalât vekâletine bağlı olan Devlet Denizyolları işletmesi bu şilepleri alırsa faydalarını az çok biz mazbatamşzda işaret ettik. Buyurdukları gibi şirket devam ederse, şüphesiz bir idare masrafı vardır. bu idare masrafı tabiatile ortadan kalkacaktır. Çünkü ortada kurulmuş bir idare var, bu vapurları her suretle lâzım olduğu gibi kullanır. Sonra, bunların şilep olması itibarile eğer artarsa, imkân bulunursa Deniz işletmesinin ve demiryollarının kömürlerini de nakleder. Bu bir nevi ihtiyaç halinde gözükmektedir. Kömür ihtiyacı vardır. Bunu kolaylıkla nakletmek ve fazla navlun vermek mecburiyetinden kurtarmak lâzımdır. Her halde almak faydalıdır. Şimdi ticaret kanununa nazaran müesses bir anonim şirketin aksiyonerleri, salâhiyetli adamları, bu şirketin devam etmemesini istiyor. Bu vaziyete göre Münakalât vekâleti kendisi de bir kanun lâyihası tanzim etmiş ve Devlet denizyolları işletmesi bütçesine bir tahsisat istemek üzere bu lâyihayı teklif ediyor. Bu vaziyet ortada iken İktısad encümeninden alınacak mütaleanın arzettiğim gibi maddî bir faydası ve icra kabiliyeti olmadığı için lüzumsuzdur. Her halde bu lâyihanın, tasvib buyurulduğu takdirde, bir anevvel çıkması bu faydalı işin biran evvel husulüne medar olur.

Binaenaleyh, bendeniz yine buyurdukları mütaleaya iştirak etmediğimi arzederim. (Müzakere kâfi sesleri).

REFİK İNCE (Manisa) — Efendim, bir defa ben esasa girmiş değilim ve esasa girmeğe de taraftar değilim. Yalnız mevzubahs ettiğim, prensib keyfiyetidir. Mahiyeti itibarile iktısadî olan bu işin, mazbata muharriri arkadaşımızın bahsettiği gibi, Devleti fazla bir navlundan kurtarmak için ve sonra aksiyon hâmilleri de taleb ediyor. Bütçe encümeni arkadaşlarımdan bir tanesi de diyor ki, bu gün gemilerin haiz olduğu yüksek kıymet muvacehesinde hissedarlarla vekâlet mümessilleri arasında fiatta mutabakat hâsıl olmuştur. Binaenaleyh, bir takım hâdisatı hukukiyenin halli lâzım gelir. Böyle Etibank istemiyor, hâmiller istiyor gibi vaziyetler, kurulmuş bir müessesenin alacağı yeni şekli iyi tayinde medar olmaz. Tedkik ve tetebbü keyfiyeti işlerin nizamını temin eder.

Ali Çetinkaya arakadaşımız, hukuk bakımından meseleleri geniş gördüğümüzden bahsettiler. Hukukçu sıfatile meseleleri geniş görüb, yalnız muayyen ve bir daire dahilinde hallini değil, hâmiller noktasından da; tasfiye olunduğu zaman ne gibi menfaat hâsıl olacaktır, ne gibi zararlar olacaktır, iki menfaat arasındaki mukayese bakımından sonra eshabı istihkak noktasından, bu şirket metrûkâtının şu veya bu kıymetleri üzerinden tedkikat yaptığımız gündür ki, bir Devlete terettüb eden hukuki vazifeleri yapmış oluruz. Prensib itibarile Sosyete şilep kalsın veya kalmasın, devam etsin veya etmesin, bunlar benim şu dakikada burada söyliyeceğim sözler değildir. Bu ancak ihtisas encümenine aid bir şeydir. Salâhattin Bey arkadaşımız ne salâhiyetle söyliyebilirler ki İktisad encümeni böyle bir karar verirse şirket devam mı edecektir? Şirketin esası, Devlet Denizyolları, Sümerbank ve eşhas namına teşekkül etmiş bir tecim şirketi oldukça ister istemez devam edecektir. Şirketin tabiî sermayedarı Devlettir. Salâhattin arkadaşımız neye istinaden böyle bir karar çıksa da bizim tarafımızdan kabul edilemiyeceğini söylüyorlar? İşte bu mütalealardan ve meselenin tamamen iktisadî olmasından dolayı bu işin İktisad encümeninde müzakeresinde zaruret olduğuna kaniim.

RASİH KAPLAN (Antalya) — Arkadaşlar, münakaşa mevzuu bir kaç safha arzetti. Fakat millet cephesinden arzettiği safhalar pek acı. Oraya hiç temas edilmedi. Şirket kalacakmış, kalmıyacakmış, vapur şirketi imiş, şilep şirketi imiş, onu bırakalım. Fakat 15 senedenberi bu kürsüde millete verdiğimiz bir söz vardır: Denizyolları işini halledeceğiz. 15 senenin 4 - 5 sesini millî mücadele senelerine ayıralım. 10 senedir bu hususta ne yaptık arkadaşlar? On senedir hususi şirketleri tasfiye ettik, Devlet elindeki vapurlar ihtiyacı temin edecek şekle girmedi. Bu sene kışın ben hepiniz namına, Meclisi Âli

namma Antalya limanında hicab duydum arkadaşlar..

Şimdi bu şilep şirketinden bahsedilirken hicabım daha çok arttı. Bir şirket teşekkül ediyor. Konulan para 750 000 liradır, amma Maliye vekâleti 100 000 küsur isterlin.. (Döviz seleri) döviz istiyor. Sonra bir meclisi idareden bahsediliyor ki bilmiyorum arkadaşlar, kaç şilebi var bunun? (Üç şilebi sesleri). Üç şilebi var arkadaşlar; kaç sene olmuş teşekkül edeli? Ya bir sene, ya iki sene.. Masraf nedir arkadaşlar? Encümenin birisi yüz bin liraya çıkardı, öteki 30 bin lira dedi.. Biri de 80 000 liraya çıkardı. Para kimin? Denizbank milletin, Etibank milletin, sosyete, o da milletin, Anonim bir şirket olan bir banka o da milletin. Onun da üzerinde âmme hakkı noktasından murakabe hakkımız vardır, söz söyliyebiliriz.

Arkadaşlar Denizbank, Sümerbank, Etibank kanunlarının ortaya çıkardığı böyle küçük küçük şirketler var, arkadaşlar, bu şirketler nafi bir amme hizmeti görmüş olsaydı en küçüğünü bile öper, başımıza koyardık. Fakat kurulmuştur, meclisi idaresine şu şu şu muayyen adamlar aza olmuş, yüz binlerce lira hakkı huzur verilmiş gitmiş amma ortada ne vapur var ne şilep. Bu memleketin nakliyata ihtiyacı var arkadaşlar. Biz nakliyatın teminini istiyoruz. Ne hakla memleketin, milletin parasını meclisi idareye hakkı huzur olarak dağıtıyorlar, bu memlekette hiç mi mürakabe yok, bu adamlar Meclisten, Meclisin yaptığı kanunlardan da mı korkmuyorlar?

Arkadaşlar demin de arzettim, Antalyada hicab duydum. Halk haftada üç defa eşyasını rıhtıma indiriyor, vapur bekliyor, gelmiyor. Kışın limana az vapur giriyor, dalga kıran yapamadık. onun için halk rıhtımda kalıyor. Böylece eşyasını orada bırakamıyor, vaziyeti fecidir, yağmur yağıyor, fırtına kopuyor, alıp götürüyor, onun için eşyasını tekrar şehire taşıyor.

Saym Münakalât vekili burada vaziyeti çok acı olarak ifade edemediler. Nasraddin hocanın bir hikâyesi vardır. Münakalât vekilimiz onu söylemek istediler.

Nasrettin hocanın ailesi ölmüş, mezarının başında demişler ki; nasıl bilirsiniz? Hoca onu ben bilirim, gömün demiş (Gülüşmeler). Münakalât vekilimiz de diyor ki; 80 bin lira hakkı huzur verildikten sonra, kanunu kabul edin, iş çok fecidir.

REFİK İNCE (Manisa) — İşin içinden böyle şeyler çıktığma müteessirim. Sözüm usul hakkında idi. Doğrusunu isterseniz, sözlerimin Rasih Kaplana heyecan vermesinden müteessirim.

BAŞKAN — Takriri okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Arzettiğim sebeblere binaen keyfiyetin İktısad encümenince de tedkikini rica ederim.

Manisa
Refik İnce

RASİH KAPLAN (Antalya) — Hayır, hayır...

BAŞKAN — Takriri reye arzediyorum. Nazarı itibara alanlar... Almıyanlar... Takrir nazarı itibara alınmadı.

Heyeti umumiyesi hakkında başka mütalea yoktur. Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmiyenler... Maddelere geçilmesi kabul edildi.

Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında kanun

MADDE 1 — 3633 sayılı kanunun 32 nci maddesi mucibince ihraç olunacak bonolar hasılmdan 520 780 liranın Devlet denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinin varirat kısmına irad ve masraf kısmında (Sosyete şileb Türk anonim şirketi hisse senedlerinin mubayaa bedeli) adile açılacak bir fasla tahsisat kaydma mezuniyet verilmiştir.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edildi.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükmünü icraya Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesini açık reye arzediyorum.

Rey vermeyen arkadaşlar varsa lûtfen reylerini versinler.

Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Açık reylerin neticesini arzediyorum:

Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkmdaki kanuna (293) mebus rey vermiştir. Muamele tamamdır. Kanun (293) reyle kabul edilmiştir.

Ruznamemizde müzakere edilecek başka madde yoktur. Çarşamba günü saat 15 de toplanılmak üzere inikada nihayet verilmiştir.

Kapanma saati: 16,18

Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkındaki kanuna verilen reylerin neticesi

(Kanun kabul edilmiştir)

Aza adedi	:	429
Reye iştirak edenler	:	293
Kabul edenler	:	293
Reddedenler	:	0
Müstenkifler	:	0
Reye iştirak etmeyenler	:	133
Münhaller	:	3

[Kabul edenler]

Afyon Karahisar
Cemal Akçın
Hamza Erkan
Haydar Çerçel
İzzet Akosman
Mebrure Gönenç

Ağrı
Dr. Hüsamettin Kural
Halid Bayrak
İhsan Tav

Amasya
Esad Uras
İsmail Hakkı Mumcu
Nafiz Aktın

Ankara
Ahmed Ulus
Arif Baytın
Belkis Baykan
Eşref Demirel
Fevzi Daldal
Rifat Araz
Şakir Kınacı

Antalya
Dr. Cemal Tunca
Dr. Münir Soykam
Numan Aksoy
Rasih Kaplan
Tayfur Sökmen
Türkân Örs

Aydın
Dr. Şakir Şener
Nuri Göktepe

Balıkesir
Fahrettin Tiritoğlu
Hacim Çarıklı
Hayrettin Karan
Hilmi Şeremetli
İsmail Hakkı Uzunçarşılı
Memed Emir
Osman Niyazi Burcu
Rahmi Selçuk
Yahya Sezai Uzay

Bilecik
Dr. Muhlis Suner
Salih Bozok

Bingöl
Feridun Fikri
Necmeddin Sahir

Bitlis
Süreyya Örgeevren
Tevfik Temelli

Bolu
Cemil Özçağlar
Emin Yerlikaya
Lûtfi Gören

Burdur
Dr. Ahmed Ruhi Yeşilyurt
İbrahim Necmi Dilmen
Memed Sanlı

Bursa
Dr. Galib Kahraman
Dr. Refik Güran
Dr. Sadi Konuk
Fatin Güvendiren
Fazlı Güleç
Mustafa Fehmi Gerçeker
Nevzad Ayas
Refet Canıtez

Çanakkale
Atıf Kamçıl
Avni Yukaruç
Hilmi Ergeneli
Reşad Nuri Güntekin
Rusuhi Bulayırlı
Ziya Gevher Etili

Çankırı
Dr. Akif Arkan
Fazıl Nazmi Örkün
Ziya İsfendiyaroğlu

Çoruh
Asım Us
Atıf Tüzün
Mazhar Müfid Kansu

Çorum
Dr. Mustafa Cantekin
İsmail Kemal Alpsar
Münir Çağıl
Nuri Kayaalp
Süleyman Köstekçioğlu
Şakir Baran

Denizli
Dr. Hamdi Berkman
Emin Aslan Tokad
Fahri Akçakoca Akça
Necib Ali Küçüka
Tahir Berkay

Diyarbakır
Cahit Çubukçu
Dr. İbrahim Tali Öngören
Gl. Kiazım Sevüktekin
Rüştü Bekit
Veli Necdet Sünkitay
Zeki Mesud Alsan
Zülfü Tigrel

Edirne
Dr. Fatma Memik
Faik Kaltakkıran
Fuad Balkan

Elâzığ
Fethi Altay
Fuad Ziya Çiyiltepe

Erzincan
Abdülhak Fırat
Aziz Samih İlter
İskender Artun
Salih Başotaç

Erzurum
Aziz Akyürek
Gl. Pertev Demirhan
Gl. Zeki Soydemir
Münir Hüsrev Göle
Nakiye Elgün

Eskişehir
Emin Sazak
İstamat Özdamar
İzzet Arukan
Osman Işın

Gazianteb
Ahmed Aksu
Bekir Kaleli
Dr. Abdurrahman Melek
Memed Şahin

Giresun
Dr. Hasan Vasıf Somyürek
Gl. İhsan Sökmen
İsmail Sabuncu
Münir Akkaya
Nafi Atuf Kansu
Talât Onay

Gümüşane
Edib Servet Tör
Hasan Fehmi Ataç
Şevket Erdoğan
Yusuf Ziya Zarbun

Hatay
Abdülgani Türkmen
Bekir Sıtkı Kunt
Hamdi Selçuk
Memed Tecirli

İçel
Ahmed Ovacık
Dr. Muhtar Berker
Emin İnankur
Gl. Cemal Mersinli

İsparta
Hüsnü Özdamar
Kemal Ünal
Mükerrem Ünsal
Remzi Ünlü

İstanbul
Abidin Daver
Ahmed Hamdi Denizmen
Ali Kâmi Akyüz
Ali Rana Tarhan
Atıf Bayındır
Dr. Tuğamiral Hakkı Şinasi Erel
Fakihe Öymen
Gl. Kâzım Karabekir
Gl. Refet Bele
İbrahim Alâettin Gövsa
Şükrü Âli Ögel
Ziya Karamursal

İzmir
Benal Arıman
Kâmil Dursun
Memed Aldemir
Nazmi İlker
Rahmi Köken
Reşad Mimaroğlu
Sadettin Epikmen
Şehime Yunus
Şükrü Saracoğlu

Kars
Gl. Muhittin Akyüz
Hüsrev Kızıldoğan

Kastamonu
Abidin Binkaya
Muharrem Celâl Bayar
Nuri Tamaç
Rıza Saltuğ
Tahsin Coşkan

Kayseri
Ahmed Hilmi Kalaç
Faik Baysal
Nazmi Toker
Ömer Taşcıoğlu
Reşid Özsoy
Sadettin Serim
Salih Turgay

Kırklareli
Bürhanettin Denker
Dr. Fuad Umay
Hamdi Kuleli
Zühtü Akın

Kırşehir
Dr. Yusuf Ziya Somer
İzzet Özkan

Kocaeli
Ali Dikmen
Dr. Fuad Sorağman
İbrahim Dıblan
İbrahim Tolon
Salâh Yargı

Konya
Ahmed Hamdi Dikmen
Ali Rıza Türel
Galip Gültekin
Gl. Ali Fuad Cebesoy
Kâzım Gürel
Kâzım Okay
Mustafa Ulusan
Naim Hazim Onat
Şevki Ergun
Tevfik Fikret Sılay
Vehbi Bilgin

Kütahya
Alâettin Tiridoğlu
Besim Atalay
Dr. Ali Süha Delilbaşı
Mustafa Bacak
Receb Peker
Sadri Ertem
Vedit Uzgören

Malatya
Dr. Hilmi Oytâç
Emrullah Barkan
Gl. Osman Koptagel
Memed Şevket Özpazarbaşı
Mihri Pektaş
Osman Taner
Vasıf Çınay

Manisa
Asım Tümer
Dr. Saim Uzel
Faik Kurdoğlu
Hikmet Bayur
Hüsnü Yaman
Kâni Karaosman
Kâzım Nami Duru
Kenan Orer
Rıdvan Nafiz Edgüer
Yaşar Özey

Maraş
Dr. A. Kemali Bayizit
Mansur Bozdoğan
Memed Erten
Ziya Kayran

Mardin
Edib Ergin
Hasan Menemencioğlu
İrfan Ferid Alpaya
Muhittin Birgen
Rıza Erten

Muğla
Hüsnü Kitabcı
Or. Gl. İzzettin Çalışlar
Sadullah Güney

Muş
Hakkı Kılıcoğlu

Niğde
Dr. Rasim Ferid Talay
Halid Mengi
Naim Erem

Ordu
Dr. Vehbi Demir
Hamdi Şarlan
Hamdi Yalman
Hüseyin Ekşi
İsmail Çamaş
Selim Sırrı Tarcan

Rize
Ali Zırh
Dr. Saim Ali Dilemre
Fuad Sirmen
Kemalettin Kamû
Raif Dinç

Samsun
Amiral Fahri Engin
Meliha Ulaş
Naşit Fırat
Ruşeni Barkın
Zühtü Durukan

Seyhan
Ali Münif Yegena
Hilmi Uran
İbrahim Mete
İsmail Safa Özler
Sinan Tekelioğlu
Tevfik Tarman

Siird
Ali Rıza Esen
Naki Bekmen

Sinob
Cemal Aliş
Cemil Atay
Hulûsi Oruçoğlu

Sivas
Abdurrahman Naci Demirağ
Hikmet Işık
İsmail Memed Uğur
Mergube Gürleyük
Remzi Çiner
Şemsettin Günaltay
Ziya Başara

Tekirdağ
Nazmi Trak
Yahya Kemal Beyatlı

Tokad
Cemal Kovalı
Galib Pekel
Hasip Ahmed Aytuna
Muammer Develi
Nâzım Poroy
Resai Erişken
Sıtkı Atanç

Trabzon
Daniş Eyiboğlu
Salise Abanozoğlu
Şerif Bilgen

Tunceli
Haydar Rüştü Öktem
Mitat Yenel

Urfa
Gl. Ahmed Yazgan
Razi Soyer

Refet Ülgen
Sami İşbay
Şeref Uluğ

Van

Hakkı Ungan
İbrahim Arvas

Yozgad

Ahmed Sungur
Celâl Arat
Ekrem Pekel
Salim Korkmaz

Sırrı İçöz
Veled İzbudak
Ziya Arkant

Zonguldak

Hasan Karabacak

İbrahim Etem Bozkurt
Mustafa Bozma
Şinasi Devrin
Rifat Vardar

[Reye iştirak etmeyenler]

Afyon Karahisar

Ali Çetinkaya (V)
Bekir Türker

Ankara

Aka Gündüz
Dr. Taptas
Falih Rıfkı Atay
İsmet İnönü (Rs. C.)
Muammer Eriş
Mümtaz Ökmen
Yahya Galib Kargı

Antalya

Cezmi Erçin

Aydın

Adnan Menderes
Dr. Hulûsi Alataş (V.)
Dr. Mazhar Germen (Rs. V.)
Nazmi Topcoğlu (V.)

Balıkesir

Feyzi Sözener
Gl. Kâzım Özalp
Muzaffer Akpınar

Bolu

Dr. Emin Cemal Suda
Dr. Zihni Ülgen
Fethi Okyar (V.)
Hasan Cemil Çambel

Bursa

Atıf Akgüç
Gl. Naci Tmaz (V.)
Muhittin Baha Pars

Çankırı

Hüseyin Cahid Yalçın
M. Abdülhalik Renda (Başkan)

Çoruh

Ali Rıza Erem

Çorum

Eyüb Sabri Akgöl
İsmet Eker (M.)

Denizli

Dr. Kâzım Samanlı
Yusuf Başkaya

Edirne

Osman Şahinbaş
Temel Göksel

Elâzığ

Fazıl Ahmed Aykaç
Fuad Ağralı (V.)
Sabit Sağıroğlu

Erzincan

Saffet Arıkan

Erzurum

Dr. Ahmed Fikri Tuzer
Nafiz Dumlu
Salim Altuğ
Şükrü Koçak

Eskişehir

Yusuf Ziya Özer

Gazianteb

Dr. Memed Ali Ağakay
Nuri Pazarbaşı
Ömer Asım Aksoy

Giresun

Fikret Atlı

Gümüşane

Durak Sakarya

Hakkâri

İzzet Ulvi Aykurd

Hatay

Abdullah Mursaloğlu

İçel

Ferid Celâl Güven
Turhan Cemal Beriker

İstanbul

Ahmed Şükrü Esmer
Dr. R. Saydam (Bş. V.)
Galib Bahtiyar Göker
Sadettin Uraz
Salâh Cimcoz

İzmir

Celâl Bayar
Dr. Mustafa Bengisu
Halil Menteşe
Hasan Âli Yücel (V.)
Mahmud Esad Bozkurd

Kars

Esad Özoğuz
Fuad Köprülü
Kahraman Arıklı (M.)
Ömer Küntay
Şerafettin Karacan
Zihni Orhon (M.)

Kastamonu

Dr. Tevfik Aslan
Hacer Dicle
Hilmi Çoruk
Rauf Orbay

Kayseri

Suat Hayri Ürgüblü

Kırklareli

Şevket Ödül

Kırşehir

Hazim Börekçi
Memed Seyfeli

Kocaeli

İbrahim Süreyya Yigit
Kemalettin Olpak
Ragıb Akca
Orgeneral Ali Said Akbaytuğan

Konya

Ali Muzaffer Göker
Dr. Osman Şevki Uludağ
Fuad Gökbudak
İzzet Erdal

Kütahya

Hüseyin Rahmi Gürpınar
Muhlis Erkmen (V.)

Malatya

Mahmud Nedim Zabcı
Muttalib Öker
Nasuhi Baydar

Manisa

Osman Erçin
Refik İnce

Maraş

Hasan Reşid Tankud

Mardin

Dr. Rıza Levent
Gl. Seyfi Düzgören

Muğla

Cemal Karamuğla
Yunus Nadi

Muş

Şükrü Ataman

Niğde

Cavid Oral
Dr. Abravaya Marmaralı
Faik Soylu
Hazim Tepeyran

Ordu

Ahmed İhsan Tokgöz
Ali Canib Yöntem

Rize

Hasan Cavid

Samsun

Hüsnü Çakır (V.)
Memed Ali Yörüker
Süleyman Necmi Selmen

Seyhan

Damar Arıkoğlu
Gl. Naci Eldeniz
Şemsa İşcen

Siird

Hulki Aydın
Şefik Özdemir

Sinob

Cevdet Kerim İncedayı

Yusuf Kemal Tengirşenk

Sivas

Atıf Esenbel
Gl. Akif Öztekin Erdemgil
Mitat Şükrü Bleda
Necmettin Sadak

Tekirdağ

Cemil Uybadın
Faik Öztrak (V.)
Rahmi Apak

Tokad

Gl. Sıtkı Üke

Trabzon

Faik Ahmed Barutcu

Halil Nihad Boztepe
Hamdi Ülkümen
Hasan Saka
Mitat Aydın
Raif Karadeniz (V.)
Sırrı Day

Tunceli

Sami Erkman

Urfa

Memed Emin Yurdakul

Van

Münib Boya

Zonguldak

Halil Türkmen
Yusuf Ziya Özengi

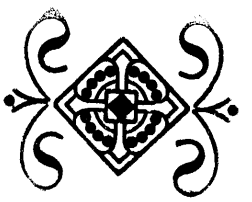

Eylûl : teşrinisani 1939 aylarına aid raporun sunulduğu hakkında Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/197)

T. C.
Divanı Muhasebat
U. 159299
Sayı:
H. 41

5 - I - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Muhasebei umumiye kanunu ahkâmına tevfikan Divanı muhasebatça her üç ayda bir tanzim ve Büyük Millet Meclisine takdimi icab eden raporlardan eylûl - T. sani 1939 aylarına aid ve 11 fıkradan mürekkeb üç aylık raporun, Divanca reddolunan sair muamelât hakkında mikdar ve taallûk ettikleri kanunlar itibarile tanzim kılınan bir cedvel ile birlikte sunulduğunu derin saygılarımla arzeylerim.

D. M. Reisi
S. Oran

Divanı muhasebatın mütaleası

1 — Kütahya merkez jandarma komutanı yüzbaşı Zeki Berkmana bağlanan tekaüd maaşına aid tahsis evrakının askerî tahsis şubesince tedkiki neticesinde :

Sicillen tekaüde sevki 19 şubat 1938 tarihinde tasdiki âliye iktiran eden yüzbaşı Zeki Berkmanın şayanı kabul hizmetine göre 1 nisan 1938 tarihinden itibaren 52 lira maaşla tekaüdü icra kılınmış ise de malûliyet iddiasında bulunan mumaileyhin 3255 numaralı kanunun tayin ettiği müddet zarfında müracaatta bulunmadığı ve raporlarında gösterilen arızasını 1122 numaralı kanuna uymadığı ve ruhî hastalığının terfih derecatına girmediği kendisine tebliğ edilmesi üzerine askerî temyiz mahkemesine idarî dava açarak neticei tedkikatta davasının reddine 7 - VII - 1939 tarihinde karar verilmiş olduğu halde mumaileyhin tashihi karar talebile vaki müracaati üzerine Millî Müdafaa vekâleti namına şifahî izahata memur doktor binbaşı Hulki Keymen ve asabiye mütehassısı doktor binbaşı Lûtfi Kardeşoğlu ve müddeiumumi muavini Riza Olgaç dinlendikten sonra Lûtfi Kardeşoğlunun şifahî izahatına göre davacının sıhhî vaziyeti 1122 numaralı kanunun tarifatına uygun görülerek malûliyet terfih zammı verilmesi lâzımgeldiğine ve malûliyetine binaen kanunun tayin ettiği müddet zarfında müracaatın aranılması icab etmediğine 7-VIII-1939 tarihinde karar verilmiş olmasından dolayı bu tarihi takib eden 1 eylûl 1939 dan itibaren maaşına 33 lira 60 kuruş zammedildiği ve ayni tarihten itibaren 4 ncü dereceden 30 lira terfih zammı verildiği görülerek; 195 nu-

Divanı muhasebat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Divanı muhasebat encümeni *17 - I - 1940*

Esas No. 3/197

Karar No. 20

Yüksek Resliğe

Eylûl - ikinciteşrin 1939 aylarına aid olub Divanı muhasebat reisliğinin 5 - I - 1940 tarihli ve 159299/41 sayılı tezkeresile gönderilmiş ve Divanı muhasebat encümenine havale edilmiş bulunan üç aylık rapor encümenimizce Divanı muhasebat reisinin huzurile tedkik olundu.

Raporun fıkralarına mütenazır olarak ittihaz olunan kararlar aşağıya yazılmış ve Umumî Heyete arzedilmek üzere sunulmuştur.

1 — Kütahya merkez jandarma kumandanlığından mütekaid yüzbaşı Zeki Berkmanın malûliyet maaşı hakkında Askerî temyiz mahkemesinden verilmiş olan karar, raporda tafsil ve izah edildiği üzere 1683 numaralı mülkî ve askerî tekaüd kanunile bu kabîl malûliyet iddialarının ne vakte kadar kabul edileceğine dair olan 3255 numaralı kanuna mugayir ise de mahkeme kararı olmak itibarile infazı zarurî olmasından dolayı Divanın bu noktadan tescil muamelesi muvafık görülmüştür. Ancak 3410 numaralı kanun hükümlerine nazaran Askerî temyiz mahkemesinin bu iş hakkındaki derecei salâhiyeti bir kere de Millî Müdafaa ve Adliye encümenlerince tedkik edilmek üzere keyfiyetin işbu encümenlere havalesi kararlaştırıldı.

maralı tefsir kararında (malûliyetin hini tekaüdünde mevcud) kaydi bulunduğuna göre dereceye giren malûliyetin hini tekaüdünde mevcud olması lâzım geldiği halde askerî temyiz mahkemesinin 7 - VIII - 1939 tarihli kararında tekaüdünden itibaren 1122 numaralı kanun mucibince malûliyetin kabulü hakkında sarahat mevcud olmadığından bu hususta bir tavzih kararı taleb olunmaksızın maaşın derece ile tadili sebebinin izahına dair yapılan istizaha Jandarma genel komutanlığından verilen cevabda :

Zekinin mucibi terfih bir arızası bulunmadığına sıhhiye dairesince israr edilmiş olmasına rağmen askerî temyiz mahkemesince mumaileyhin 1122 numaralı kanun mucibince terfihi hakkında karar ittihaz edilmiş ve bu karar üzerine sıhhiye dairesince malûliyeti dördüncü derece üzerinden tasdik olunmuş bulunmasından kendisinin hini tekaüdünde dereceye girer mahiyette bir malûliyeti olub olmadığı araştırılmaksızın mahkeme kararına ittibaen maaşının aldığı derece üzerinden tadil edildiği ve tavzih keyfiyetinin komutanlık salâhiyeti haricinde görülmekte olduğu beyan edilmiş olmakla ikinci derecede yapılan tedkikatta :

Yüzbaşı Zeki Berkmanın tekaüdünü müteakib 3255 numaralı kanunla tayin edilen müddet zarfında malûliyet iddiasında bulunmadığı gibi gerek tekaüdünden evvel Eskişehir ve gerek tekaüdünden sonra Cebeci hastanelerinden verilen raporlar muhteviyatına nazaran malûliyet vaziyeti 1122 numaralı kanuna uymadığı sıhhat işleri dairesince beyan edilmiş olmasına göre hizmeti üzerinden bağlanan maaşın derece ile tadil edilemiyeceği yolunda vekâletin mütaleası musib görülmüş ise de kaziyei muhkeme halini alan askerî temyiz mahkemesi kararının kabulü zaruretine binaen karar tarihini takib eden ay başından itibaren yapılan tadilin tesciline 3 ncü dairece karar verilmiştir.

2 — 1334 mayısından 1336 haziranına kadar askerde bulunması dolayısile bütün maaşları verildiği halde bu müddetin tekaüdlük müddetinden sayılmadığı iddiasile ve Gönen sabık tapu memurlarından Mustafa Ercan imzasile verilen dilekçe ile Tapu umum müdürlüğünün mütaleası ve Mülkiye tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat H. umumiyesinde müddei-

2 — 1683 numaralı mülkî ve askerî tekaüd kanununun 23 ncü maddesi hükmünün sureti tatbikı mümasili bir mesele dolayısile daha evvelce Meclisi Âlinin 1145 numaralı kararının ikinci fıkrasile halledilmiş olub bu kere Divanı muhasebat Heyeti umumiyesince tapu memuru Murtaza hakkında verilen kararın B fıkrası mezkûr karara uygun bulunduğundan tasvib edilmiştir.

umumî huzurile okundu.

Dilekçede; 1330 senesinden 1334 senesine kadar olan maaşatı validesi tarafından alındığına dair istihsal etmiş olduğu mazbatayı sicilli ahval kalemine verdiği ve esaretten avdetle 1334 senesinden 1336 senesine kadar olan maaşatı da aldığı halde bu babda bir kayid ve vesika ibraz edilmediğinden bu iki sene müddetin tekaüd hesabına dahil edilmediği ve 1932 senesinde tasfiyeye tâbi tutularak 26 senelik memur olmak hasebile 1683 numaralı tekaüd kanununun 23 ncü ve 16 ncı maddelerine nazaran muktazi zam yapılmaksızın 11 sene 11 ay hizmet hesab edilerek 540 küsur lira tahakkuk ettirildiği söylenerek sicil dosyasının dairesinden celbile yapılan yanlışlığın tashihi istenilmekte olduğu;

Umum müdürlüğün tezkeresinde; mumaileyhin umumî harbde ihtiyat olarak askere alındığına dair Tire askerlik şubesinden celbolunan vesikaya ve mumaileyhin doğum tarihine nazaran 21 ağustos 1332 tarihinde ihtiyat efradı meyanında tahtı silâha alınarak cepheye sevkedildiği ve askerde esarette bulunduğu müddetçe maaş aldığı anlaşılmış olduğundan askerlikte esarette bulunduğu 21 ağustos 1332 tarihinden 7 haziran 1336 tarihine kadar olan müddetin filî hizmetten addedilmesinin şayanı kabul görüldüğünün bildirilmekte olduğu;

Şube müzekkeresinde; mumaileyhin filhakika haziran 1932 tarihinde tasfiye suretile tekaüde sevk edildiği ve seferberlik hasebile askere alındığı 21 temmuz 1332 tarihinden tekrar memuriyete girdiği tarihe kadar maaş aldığına dair hizmet cedvelinde bir kayid bulunmadığından bu müddet açıklar meyanına alınmak suretile 12 sene 1 ay 26 günden ibaret hizmeti 12 seneye irca edilerek 12 lira son asıl memuriyet maaşı üzerinden 540 lira ikramiye tahakkuk ettirilmiş olub bu kere istihsal edib sicilli ahval kalemine verdiği arzuhalde zikredilen ve müdürlüğün derkenarına atfen yazılı bulunan mazbata dosya meyanında mevcud olub bunda 1334 senesi mayısına kadar olan maaşatının verildiği yazılı olmakla beraber maaşının verildiği Bayındır Tapu refikliğine ağustos 1330 tarihinde tayin olunduğu kayidli ve tescil dosyasındaki hizmet cedvelinde ise bu memuriyete 15 eylûl 1331 tarihinde tayin edildiği ve adı geçenin bu memuriyete tayinine dair Bayındır kaymakamlığına yazılan tahriratın tarihi de 10 eylûl 1331 olduğu görül-

mekle mezkûr mazbata ile hizmet cedveli arasındaki mübayenet hakkında mahallince icab eden tedkikatın yapılması ve bilhassa mazbata, Malmüdürlüğün derkenarına atfen tanzim edilmiş olduğundan bu mazbataya muhalif olan tahriratın bir sureti de malmüdürlüğe ibraz edilerek bu hususta nazarı dikkati celbedilmekle beraber mevzubahs derkenarın neye müstenid bulunduğunun bildirilmesi dairesine yazılarak mahallinden cevaben gelen ve dosyada mevcud olan 31 nisan 1939 tarih ve 8 - 4 - 401/401 numaralı Bayındır malmüdürlüğünün derkenarında Bayındır kazası eski tapu refiki Mustafa Murtaza Ercana aid maaş kaydi Devletin resmî defterinden istihraç edildiğini ve bu gibi muameleler eski zamana ve eski idareye aid kayidler olub lüzumunda bunları aynen almak ve bulunduğu gibi yazmak vazifesile mükellef bulunduğunu ve Aydın valiliğinin tezkeresile bir alâkası bulunmadığını ve bu tezkere ile kayıttan hangisine göre muamele yapmak lâzımgeliyorsa o yolda muamele icrası bildirilerek mart 1332 den mayıs 1334 tarihine kadar verilen maaşa aid kayıd defterinden çıkarılan tasdikli bir sureti de rabdedilmiş, Bayındır Tapu refikliğine 20 ağustos 1330 tarihinde 200 kuruş maaşla tayin ve 1 eylûl 1332 tarihinde de maaşının 240 kuruşa çıkarıldığının ve bu surette yazılı olduğunun görülmüş bulunduğu; 1334 senesinden 1336 senesine kadar olan maaşatının da tesviye edildiğine dair şahadetname ibraz etmekle beraber mumaileyhin kayıdlı bulunduğu Tire askerlik şubesinden alman tasdikli künye puslasında da kıdemli başçavuş İbrahimoğlu Mustafa 308 li ihtiyatı olarak sevkedilib 7 haziran 1936 da esaretten sonra terhis edildiği yazılı bulunduğundan şu izahata göre 1332 senesinden 1334 senesine kadar askerde bulunduğu müddetçe maaşatı verildiği kayden sabit ve esir olduğu tescil dosyasında bağlı hizmet cedvelinde yazılı olduğu gibi askerlik şubesinden verilen vesikada da bu cihet kaydedilmiş ve 1332 senesinden 1334 senesine kadar maaşları verildiğine göre askerliği ve esareti açıkta iken vaki olmayıb memuriyet uhdesinde iken mezun addedildiği bir zaman da vaki olmuş ve esarette bulunan memurların maaşatının tesviyesi ise tabiî bir keyfiyet bulunmuş olduğundan bu noktada ibraz edilen şahadetname hükmünü ayrıca takviye etmekte olduğu; binaenalyeh ikramiye tahakkuunda açık-

lar meyanına alınan 21 temmuz 1332 den 7 haziran 1336 tarihine kadar olan müddetin filî hizmet olarak sayılması icab ederse de Bayındır Tapu refakatine tayini keyfiyetinde çıkarılan maaş kaydı sureti de bir kaydı resmiye istinad ettiğine göre bu memuriyete tayin tarihinin 15 eylûl 1331 veyahud 20 ağustos 1330 olarak kabulü keyfiyeti muhtacı tamik görülmekte olduğu; adı geçenin 23 ncü ve 16 ncı maddelere göre ileri sürdüğü iddialara gelince :

16 ncı madde askerî kısma aid hükümler başlığı altında bulunduğundan bu madde ciheti askeriyeden tekaüd edileceklere aid olduğu gibi 23 ncü maddede böyle memur iken askere alınan ve askerken esir edilenlere aid olmayıb memur iken harb mevkiinde vazife ifa eden ve düşmana esir düşenlere mahsus bulunduğundan bu hususlaki iddiasının kanunen yeri olmadığı diye yazılı bulunduğu anlaşılmıştır.

Mütaleasına müracaat edilen Müddeiumumî Enver Arkun müddeinin tesbit olunan mahalli maaş kaydına göre 1330 senesinde Devlet hizmetine duhulünün ve askerde ve esarette memuriyet maaşı almak suretile geçen müddetlerin Devlet hizmeti meyanında sayılmasının kabulü lâzım gelirse de askerken esir olması üzerine esarette geçen müddetinin iki kat hesab edilmesinin kanunen mümkün olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu:

Muamele sahibi Gönen eski tapu memuru Murtazanın ibraz eylediği vesaike nazaran:

A - 20 ağustos 1330 tarihinde memuriyete intisab ederek tasfiyeye tâbi tutulduğu 1932 tarihine kadar müstemmirren memuriyette bulunduğu ve uhdesinde memuriyet mevcud iken temmuz 1332 tarihinden haziran 1336 tarihine kadar silâh altında kaldığı ve mezun addedilerek maaşlarının tamamen tesviye olunduğu bittetkik anlaşıldığından tekaüd muamelesinin bu esasa göre tadiline;

B - 1683 numaralı tekaüd kanununun 16 ncı maddesi hükmü zabitan ve askerî memurlara aid olduğu gibi 23 ncü madde hükmü de böyle memur iken askere alınan ve askerde iken esir düşenlere şamil olmayıb harb mevkiinde memuriyet vazifesini ifa ederken düşman eline esir düşenler hakkında tatbiki icab edeceğinden bu cihete matuf talebinin reddine ve keyfiyetin Tapu ve kadastro umum müdürlüğüne, tahsis şubesine

ve müstediye tebliğine 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

3 — Erzincan İnhisarlar muhakemat şubesi memuru Hasan Ziya karısı Fatma Aliyeye tahakkuk ettirilen tazminata aid tahsis evrakının 3 ncü daire kararile reddine itirazen İnhisarlar tekaüd sandığı müdürlüğünden gelen tezkere Divanı muhasebat Umumî heyetinde Müddeiumumî Enver Arkun huzurile okundu.

Daire kararında; 2921 numaralı kanunun birinci maddesinde müseccel daimî memur ve müstahdemler için bir tekaüd sandığı kurulduğu yazılı olmasına ve namzedlerin vaziyetleri bidayeten muvakkat mahiyeti haiz bulunmasına mebni bunların bu vaziyetleri devam ettikçe tekaüd sandığına iştirak ettirilmeleri doğru olamıyacağından namzedlik suretile geçen müddet de dahili hesab edilmek suretile tahakkuk ettirilen tazminatın tescili mümkün görülemediğinden tazminat muamelesinin reddine karar verildiği;

Tekaüd sandığı müdürlüğünün tezkeresinde; namzedlerin kadroya dahil olub bütçeden aylık olarak diğer memurlar gibi ücret aldıkları ve imtihanla münhallere tayin edildikleri için muvaffakiyet veya ademi muvaffakiyete müstenid yapılacak muameleler ve diğer kanunî istisnalar hariç olmak üzere bütün memurların haiz oldukları haklardan istifadeleri tabii olan namzedlerin de sandığa aidat vermeleri ve bu müddetten istifadeleri muvafık görüldüğü, bundan evvel namzed olarak idarede vazife görmekte iken istifa suretile daimiliği tasdik edilmeden vazifeden ayrılan Cevad Sanerin idaredeki hizmeti üç yıl doldurmadığı cihetle 2921 sayılı kanunun 11 nci maddesi sarahatine tevfikan mevduatı iade edilmediği için sandık aleyhine Devlet şurasında açtığı idarî davada sandığın daimî memurları için kurulduğu ve kendisinin namzed olarak çalıştığı için gayri kanunî olarak kesilen sandık aidatının iadesi lâzım geleceği iddiasında bulunmuş ve sandıkça da bu hususda yapılan müdafaa neticesinde Devlet şûrası mülga 1 nci daavi dairesince (memurlar sınıfına ehliyetlerinin tayini neticesinde iltihak edilmek şartile bidayeten namzed olarak alınanların vaziyetlerinin memur hükmünde sayılması tabiidir. Zira bu gibilerin memuriyetlerinin tasdiki halinde kıdemlerinde nazara alınacak tarih namzed olarak alındıkları tarihtir. Şu halde davacının namzed olarak san-

3 — Namzed memurlar asaletleri kabul ve tasdik olununcaya kadar muvakkat memur mahiyetinde olmalarına binaen Divanca yapılan muamele yerinde görülmüştür.

dığa bıraktığı aidatın hukukî bir mesnede dayanmadığı beyanile 2921 sayılı kanunun birinci maddesinden hariç olduğu ve 11 nci maddelerinin hakkında tatbik edilmiyeceği iddiası varid olmadığından yapılan muamelede yolsuzluk görülemiyerek davanın reddine) karar verildiği zikredilerek işin umumî heyetçe bir kararа rabtı istenilmektedir.

Mütaleasına müracaat olunan Müddeiumumî Enver Arkun 2921 sayılı kanunun birinci maddesi müseccel daimî memur ve müstahdemler için bir tekaüd sandığı kurulacağını göstermekte olub İnhisar memur namzedlerinin vaziyeti ise bunun haricinde ve muvakkat mahiyette olmakla beraber bunların memuriyetlerinin tasdikinde namzed olarak idareye intisab eyledikleri tarihten itibaren memurluk haklarından istifade etmeleri lâzım geleceği hakkında bir kanunî esas bulunmamakta olduğundan namzedlikte geçen zaman için tahakkuk ettirilen istihkakın kabulü caiz olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu.

2921 numaralı kanunun birinci maddesinde (müseccel ve daimî memur ve müstahdemler için bir tekaüd sandığı kurulmuştur) diye yazılı olmasına ve namzedlerin vaziyeti bidayeten muvakkat mahiyeti haiz bulunmasına ve alelûmum muvakkat memurlara tekaüd hakkı tanıyan bir kaydı kanunî mevcud olmamasına binaen İnhisarlar idaresi dahili nizamnamesinin yedinci maddesi mucibince filen vazifesinin ehli olduğu tasdik edilmemiş bulunan namzedlerin tasdikten mukaddem sandığa iştirak ettirilmesi ve ücretlerinden sandık aidatı kesilmesi esasen doğru olmadığı ve Devlet şûrası deavi dairesi kararları aid oldukları hâdisata maksur bulunduğu cihetle bu mesele hakkında üçüncü dairece ekseriyetle ittihaz edilmiş olan karar musib ve kanuna muvafık görülmekle tadiline mahal olmadığından itirazın reddine ve keyfiyetin Meclisi âliye arzına, İnhisarlar tekaüd sandığı müdürlüğüne cevaben tebliğine 2514 numaralı kanunun 73 cü maddesi uyarınca ve ekseriyetle karar verildi.

Azadan beş zat, daimî kadrolarda istihdam edilen namzedlerin uhdelerindeki memuriyet muvakkat telâkki edilmiyeceği cihetle 2921 numaralı kanunun birinci maddesi mucibince bunların da tekaüd sandığına dahil memurlardan sayılması ve dairesince kararlaştırılan istihdam şartına göre de namzedlerin ehliyetleri tasdik

edilince idareye intisabları tarihinden itibaren bütün memurluk haklarına sahib olmaları lâzım geleceği ve mevzuatta bunun hilâfına bir hüküm mevcud olmayıb Şûrayi devletçe emsali hakkında verilen kararda bu noktai nazarı teyid eylemekte bulunduğu cihetle namzedlik müddetinin de tekaüdlük hesabında sayılması muvafık olacağı mütaleasile ekalliyette kalmışlardır.

4 — Bilfiil hizmet müddeti 30 seneyi tecavüz ettiği halde ikramiye verilmemesine itirazen İstanbul gümrüğü muayene memurlarından Hasan Hilmi Ecim tarafından verilen dilekçe ile gümrük ve inhisarlar vekâletinin müdafaanamesi ve mülkiye tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat U. Heyetinde müddeiumumi huzurile okundu.

Dilekçede: Teşrinisani 1333 den 7 şubat 1335 ve 8 şubat 1335 ten temmuz 1336 gayesine kadar bilâdı müstevliye maaşı alınmak suretile geçen müddet filî hizmetten sayılmamakta ise de teşrinisani 1333 ten 7 şubat 1335 tarihine kadar ciheti askeriyede vazifei askeriyesini ifa suretile bilfiil hizmet eylediğini ve 8 şubat 1335 den temmuz 1336 gayesine kadar da yarım olarak verilen maaşın adı her ne kadar bilâdı müstevliye maaşı diye tesmiye edilmekte ise de bu müddet zarfında da İstanbulda bilfiil vazife gördüğü ve bunu da şahadetname ile tevsik edilib bu şahadetnamenin sicillinde mevcud olduğu söylenerek mevzubahs müddetlerin filî olarak kabulile bu suretle filî 30 seneye varacak hizmetinden dolayı bir senelik maaşının ikramiye olarak verilmesi hususunun Umumî Heyetçe bir karara bağlanmasının istenilmekte olduğu;

Vekâletin tezkeresinde; mumaileyhin Yafa rüsumat muhafaza memuru iken 7 şubat 1331 de askere alındığı ve 7 şubat 1335 tarihinde terhis edildiği ve Yafa 13 teşrinisani 1333 tarihinde istilâya uğradığından mumaileyhin bu tarihten temmuz 1336 gayesine kadar olan müddeti Divandan yazılan istizah varakası üzerine maaşlı açıklar meyanına almarak bu suretle filî hizmeti otuz seneden aşağı düşmekte ise de 766 numaralı Meclisi Âli kararının mahalli memuriyetleri istilâya uğrayıbda askerlik ve esirlik gibi mücbir sebeblere uğramayan memurların vaziyetinden bahsettiği ve Yafanın işgalinde asker olup esarete düçar olduğu ileri sürülerek

4 — Bilâdı müstevliye memurlarının bu sıfatlarından dolayı aldıkları maaşlar, açık maaşı mahiyetinde olduğu Yüksek Meclisin mukarreratı cümlesinden olmasına biaen Divanca bu hâdisede de ittihaz olunan karar, kanun ve usule uygun görülmüştür.

Yafanın işgalinden temmuz 1336 gayesine kadar olan müddetin tamamının filî hizmet olarak kabulü ve bu suretle filî hizmeti 30 seneyi tecavüz edeceği için bir senelik maaşının ikramiye olarak verilmesi lâzım geleceği kanaatinde bulunulduğu;

Şube müzekkeresinde ise; mumaileyhin Yafa rüsumat müdüriyeti merkez memuru iken 7 şubat 1331 tarihinde askere alınıp esir olduğu ve askerden dönünce izinli sayılıp maaşlarını aldığını tevsik eylediği ve vesikasında T. evvel 1336 sonuna kadar maaşlarını aldığı yazılı ise de ağustos 1336 tarihli kararname gereğince ağustos 1336 dan itibaren maaşının kesildiğinin hizmet cedvelinde yazılı bulunduğu;

766 numaralı Meclisi Âli kararının üçüncü fıkrasının son kısmı (Mevkii memuriyetleri istilâya uğramak suretile vazifelerini bilfiil ifa edemeyip ve fakat maaşı sabıklarını kısmen veya tamamen alan memurların vaziyetlerinin açık şeklinde telâkkisi hakkında Divanca ittihaz olunan karar musib görülmüştür) diye yazılı olmasına ve mumaileyh askerde bilfiil vazife başında değil ise de askerde bulunduğu müddetçe memuriyeti uhdesinde olup mezun addedildiğine ve Yafanın 13 T. sani 1333 tarihinde düşman tarafından işgalile burada bulunan diğer memurların vaziyeti bu tarihten itibaren bilâdı müstevliye memurları vaziyetine düştüğü için adı geçen askerlik vazifesini bilfiil ifa etmekte olsa bile mevkii memuriyeti istilâya uğradığı için bunun da o memurlardan farkı olmayıp bilâdı müstevliye memurları meyanına girmiş olması tabiî bulunmasına ve bu gibilerin hizmetinin kabulü, ifa eylediği askerlik vazifesinden dolayı olmayıp asker bulunduğu müddetçe memuriyet uhdesinde kalmasından ve mezun addedilmesinden ileri geldiğine göre Yafanın işgalinden terhis edildiği müddete kadar bilâdı müstevliye maaşile geçen müddet filî hizmet meyanına giremiyeceği gibi terhisinden ağustos 1336 tarihli kararname mucibince maaşının kesildiği temmuz 1936 gayesine kadar verilen maaş, bilâdı müstevliye maaşı namile verilmekle beraber tam dahi olmayıp nisbeti kanuniyesi mucibince 4 lira asıl memuriyet maaşına mukabil üç liradan ibaret olmasına göre bu müddet zarfında kendisine bir vazife gördürülmüş olsa bile kadro dahili bir vazife olmayıp idarî mahiyette olacağından vaziyet yine maaşlı açık şeklinden kurtulamıyaca-

ğı; nitekim Meclisi Âlinin 1066 numaralı kararının ikinci fıkrası bu babda sarih olduğu gibi mevzubahs 766 sayılı kararda mutlak surette bilâdı müstevliye maaşile geçen müddetin açık şeklinde telâkki edileceği yazılı olup askerlik, esirlik gibi vaziyetlerin istisnasına dair bir kayid de olmadığı; esaret meselesine gelince; yine Meclisi Âlinin 1145 numaralı kararının ikinci fıkrasında memuriyetinden mezun addedilip askerlik yaparken esir düşenlerin 23 ncü madde hükmünden istifade edemiyeceklerine dair sarih hükmü muhtevi olduğundan dairesince serdedilen mütaleanın yerinde görülmediği bildirilmiştir.

Mütaleasma müracaat olunan Müddeiumumî Enver Arkun; bilâdı müstevliye memurlarının maaş almak suretile geçirdikleri müddet zarfındaki vaziyetleri Yüksek Meclisce emsali hâdiselerde açık memur vaziyetinde telâkki edilmiş olmasına göre müddeinin askerde iken memuriyeti mahallinin istilâya uğramasından sonra geçen müddetin tamamının filî hizmet olarak kabulü caiz olmıyacağı gibi memurlardan askerliklerini yaparken esir olanların tekaüd kanununun 23 ncü maddesi hükmünden istifade edemiyeceklerine binaen vaki iddiaların reddi lâzım geleceği mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu.

Muamele sahibinin memur iken silâh altına alındığı 7 şubat 1331 tarihinden Yafanın istilâya uğradığı 13 teşrinisani 1333 tarihine kadar askerlikte geçen müddetin filî hizmeti meyanında nazarı itibare alınmış olduğu cari muameleden anlaşılmış olmakla bu müddete taallûk eden vaziyet üzerinde tevakkufa mahal olmadığı ittifakla kabul edildikten sonra mevkii memuriyetinin istilâya uğradığı 13 teşrinisani 1333 den temmuz 1336 sonuna kadar esarette ve açıkta geçirdiği müddetin filî hizmetten sayılıb sayılmaması keyfiyeti müzakere olundukta ;

Mümasili muamelenin reddi hakkında ittihaz olunan kararları tasviben 1066 numaralı kararın ikinci fıkrasında; (mevkii memuriyeti istilâya uğramak suretile vazifesini bilfiil ifa edemeyib maaşı sabıklarını kısmen veya tamamen alan memurların vaziyetlerinin açık şeklinde telâkkisi Yüksek Meclisin 766 numaralı kararı iktizasından bulunmuş ve bu kabîl memurlar bir dairenin filî kadrosunda yer almadıkça ahar mahallerde çalıştırılmış olsalar bile aslen vazifedar

olmadıkarından bunların hizmetlerinin 185 numaralı tefsir kararına göre filî hizmet addedilmesine imkân bulunmamış olduğu) ve 1145 numaralı kararın ikinci fıkrasında ise; (tekaüd kanununun 23 ncü maddesindeki (düşmana esir düşen memurlar) tabiri yeknazarda mutlak görülmekte ise de buna tekaddüm eden (harb mevkiinde ifayi vazife eyleyen) tabiri delâletile bu maddei kanuniyenin mevkii harbde memuriyet vazifesini ifa eden veya bu vazifeyi ifa sırasında düşmana esir düşen memurların hizmet ve esaret müddetlerinin iki kat sayılması suretile kendilerinin vazifeleri icabı olarak maruz kaldıkları mehalik ve muhatara ve mahrumiyetlerin karşılanmasını istihdaf ettiği anlaşılmaktadır.

Binaenaleyh memuriyet vazifesini değil mükellefiyeti askeriyesini ifa eylemekte iken esir düşenlerin işbu esareti memuriyeti icabı bulunmadığı cihetle 23 ncü maddenin dairei şümulüne dahil olmadığı) gösterilmiş bulunmasına binaen müstedinin esarette ve badetterhis açıkta geçen hizmetlerinin filî hizmet sayılmasına imkân görülmediğinden talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve Gümrük ve inhisarlar vekâletile müstediye tebliğine 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

5 — Askerî silâh fabrikası ustaltarından Rüştü Tangüne maaş tahsisine dair Askerî fabrikalar tekaüd ve muavenet sandığı müdürlüğünce tanzim edilerek tescil için Divana gönderilen tahsis bordrosuna bağlı evrakın 2 nci daire kararile reddine itirazen Tekaüd ve muavenet sandığı müdürlüğünden gelen tezkere ile askerî tahsis şubesinden yazılan müzekkere Divanı muhasebat Umumî Heyetinde müddeiumumî huzurile okundu .

Tezkerede; Askerî fabrikalar tekaüd ve muavenet sandığı teşkili hakkındaki 3575 sayılı kanunun muvakkat 3 ncü maddesi mucibince 60 yaşını ikmalden dolayı tekaüde sevk edilen mensublara tahsis kılınan maaşın mikdarı hakkında ikinci daire ile cereyan eden muhabere neticesinde verilen kararın aslı rabt ve bu babdaki dairenin 3575 sayılı kanunun hükümleri dahilinde dilek ve mütaleaları aşağıya derç edilmiş olub 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi mucibince dileklerinin Heyeti Umumiyece tedkik ve bir ka-

5 — Divanca ittihaz olunan karar 3575 sayılı kanunun 22 nci ve 2904 numaralı kanunun 12 nci maddelerinin sarahatine uygun olmakla kabul edilmiştir.

para bağlanması; ikinci daire kararında: 3575 sayılı kanunun 22 nci maddesinin (Tekaüde sevkedilecek memur ve işçilerin son aylıklarının % de nisbetleri verilecek para) sütununda gösterilen mikdarların mezkûr maddenin son fıkrası olan (Şu kadarki bu kanunun hükümleri içinde hesab edilecek müddete göre tahsis edilecek maaşlar Devlet demiryolları idaresinde ayni aylığı alan bir memura kendi kanun hükümleri dairesinde ayni müddet için hesab edilecetk tekaüd maaşını geçemez) kaydına istinaden Devlet demiryolları memurlarının tekaüdlüğü hakkındaki kanunun 12 nci maddesinin son fıkrası hükmüne ve bu fıkrada yazılı derece tabiri hasebile de Devlet memurları hakkındaki 1683 numaralı kanunda yazılı derecelere intibak ve binaenaleyh bu dereceler üzerinde Divanı muhasebatça ittihaz kılınan kararlara tevfikan muamele ifası zaruri olduğunun beyan edilmekte bulunduğu; halbuki: ikinci daire riyasetine takdim kılınan 29 - VII 1939 tarih ve 1802 numaralı arizede izah edildiği veçhile 3575 sayılı kanunun tanzimi esnasında askerî fabrikalar memur ve işçileri hakkında bir teşkilât kanunu bulunmaması hasebile kanunun tanziminde mensublarla sandık arasındaki hakları ve vecibeletri ifa için daima aylık tutarı mevzuu esas kabul edilmiş ve netekim kanunun varidatını tarif eden 9 ncu maddesi sandık aidatının aylık tutarlar üzerinden tevkif edileceğini ve tekaüd maaşı tahsis muamelesinden bâhis 20 nci maddede bunlara verilecek tekaüd maaşının son aldığı aylık tutarı üzerinden tahsis kılınacağını sarahaten emreylemiş olub ikinci dairenin bu mütaleaya karşı kararında hiç bir mütalea serdedilmemiş olduğu; şuhalde vazii kanunun emreylediği bu hüküm tatbikatta nazarı dikkate alınmıyacak demektir ki, ruhu kanunun burada aradığı esasat sandığa maaşı tutarı üzerinden aidat verenlere mukabeleten bir taahhüdü ve dolayısile her şahsın verdiği para üzerinden ihtiyarlığı halinde kendisine tekaüd maaşının verileceğini bildirmesi olub bu hükmün tatbiki zaruri ve mutlak bulunduğu; ve her mensub bu hakkı arayacağı gibi sandıkta bu madde hükmünün mensublarına tatbik vazifesile mükellef olub bundan maada kanunun (B) sınıfı mensublarına bir defaya mahsus verilecek tazminatı tarif eyleyen 35 nci maddenin (B) fıkrasındaki tazminatı da muvakkat 3 ncü madde mucibince diledikleri takdirde almağa hakları olan bu emekdarlara 36 ncı madde mucibince (Yukarıdaki

madde mucibince verilecek tazminat (B) hesabındaki paraların iadesinden ve ayni zamanda her fili hizmet senesine mukabil almakta oldukları aylık üzerinden bir aylık nisbetinde para verilmesinden ibarettir.) şeklindeki hükümle bunlara beher hizmet senesine bir aylık maaş (Kanunun 20 nci maddesi tarifi veçhile) nisbetinde tazminat verileceğinin aşikâr olduğu; şu hale göre tazminatı maaşları üzerinden alacaklar ve fakat tekaüd maaşı tahsisinde 3 derecelik bir tenakusla haklarında muamele tatbikinin adalet ve mevzuata uygun olamıyacağı gibi vazii kanunun bu gibilere diledikleri takdirde tekaüd maaşı da tahsis edilebileceğini göz önüne alarak biraz daha refahlarını temin hususundaki noktai nazarında yersiz ve kıymetsiz kalacağının da şübhesiz bulunduğu; ikinci dairenin mütaleaları veçhile 22 nci maddenin berveçhi maruz kaydi dolayısile mensubların tekaüd maaşı tahsisinde tatbik edilecek formüle göre de bilfarz dosyası merbut Rüştü hakkında tatbik edildiği gibi 106 lira aylık tutarı olan ve bu hakdan 20 nci madde mucibince istifade eylemesi lâzımgelen bu şahsa 75 lira üzerinden maaş tahsisi halinde de 22 nci maddede yazılı yüzde nisbetlerinin hiç bir mevzuu ve hiç bir kıymeti kalmıyacağı şübhesiz olub 22 nci maddenin cedvelinde 25 senede alması lâzımgelen mikdar % 45 ve buna göre bir senesine isabet eden vahidde, 1, 8 olduğu halde ikinci dairenin mütaleası halinde bu had 1, 44 olduğu; kanunun 22 nci maddesinin son fıkrası Devlet demiryolları idaresinde ayni müddet için hizmet etmiş bir memura kendi kanunî hükümleri dairesinde tahsis edilecek maaşdan fazla verilmemesini emretmesi bu şahsın hakkı sarihini indirmek manasına kabul edilemiyeceğinin aşikâr bulunduğu; vazii kanun eksik değil fazla verilemiyeceğini emreylemiş olub esasen ikinci daire riyasetine takdim edilen arizada tafsilen izah edildiği üzere sandık fazla tediyeye mahal vermemek çaresini göz önünde tutmuş ve bu yolda da hareket etmiş olduğu; maruzatın muhik olduğu esasen Divanımuhasebatça bu maddenin sureti tatbikine dair evvelce ittihaz olunmuş bir kararda da (maaş tutarları üzerinden mukayese yapmak adalete daha uygun ise de) şeklindeki kaydi de gösöteriyor ki, Devlet demiryolları kanunlarındaki derece kaydini maaşa değil, sıra numarasına uydurmağı daha ma-

kul görerek bu yolda müracaat etmiş ve bu kanunî kelimede Divanca bu yolda tabiî olarak kabul edilmiş olduğu ve çünkü kanunda dereceden değil maaş tutarından bahsedilmiş bulunduğu; maruz sebebler karşısında ikinci dairece ittihaz olunan karar kanunun ruhuna uygun görülemediği beyanile kanunun tatbikında karara salâhiyetli umumî heyetten bu mevzu üzerinde bir karar itası taleb edilmiştir.

Şube müzekkeresinde; askerî fabrikalar memur ve işçileri hakkında teşkilât kanunu olup olmamasının bağlanacak tekaüd maaşile alâkası olmadığı; fabrika mensublarının tekaüde esas olan aylıkları 3575 numaralı tekaüd kanununun 20 nci maddesi mucibince bir aylık tutarları olan mikdar olup bu mikdar nazarı itibare alınmak suretile mezkûr kanunun 22 nci maddesi mucibince tekaüd maaşları hesab edilmekte ve fakat isabet eden tekaüd maaşları 22 nci maddenin son fıkrası mucibince ayni hizmetli, ayni maaşlı Devlet demiryolları memur ve işçilerine bağlanan maaştan fazla tuttuğu cihetle tenzil edilmekte olduğu ve binaenaleyh yapılan muamelenin kanunî bulunduğu; Devlet demiryolları memurları hakkındaki 2904 numaralı kanunun 12 nci maddesinde (Şu kadar ki; idare memur ve müstahdemlerinin....) fıkrasının sureti tatbiki ruhu kanuna uygun olduğu üçüncü dairenin 1 mart 1937 ve 710 numaralı ve umumî heyetin şubat 1938 tarihli ve bunlara müsteniden yine ikinci dairenin 9 ağustos 1939 tarih ve 1076 numaralı kararlarile tasdik edilmesi muvacehesinde yapılacak bir muamele görülememekte olduğu; ancak askerî fabrikalar mensublarına da sirayeti dolayısile ayni aylığı alan bir Devlet demiryolları memur veya işçisi ile bir Devlet memuruna tahsis edilecek maaşta husule gelen müsavatsızlığın tefsiren halline kadar yukarıki kararlara tevfikan muamele ifası icab edeceği beyan edilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan Müddeiumumî Enver Arkun; müddei Rüştü Tangünün müstahak olduğu tekaüd maaşı ayni derecedeki Devlet demiryolları müstahdeminin alacağı 17 lira 28 kuruşu tecavüz edemiyeceği ve binaenaleyh iddialarının varid olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu :

Muamele sahibi Rüştü Tangünün tekaüd maaşı tahsisi muamelesine dair evrakın reddi hakkında ikinci dairece ittihaz edilmiş olub taf-

silâtı işbu zabıtnamede münderiç 9 - VIII - 1939 tarihli kararda (Askerî fabrikalar tekaüd ve muavenet sandığı hakkındaki 3575 sayılı kanunun 22 nci maddesinde «şukadarki bu kanun hükümleri içinde hesab edilecek müddete göre tahsis edilecek maaşlar» Devlet demiryolları idaresinden ayni aylığı alan bir memura kendi kanunî hükümleri dairesinde ayni müddet için hesab edilecek tekaüd maaşını geçemez) denilmekte olub Askerî Fabrikalar teşkilâtında çalışanlardan tekaüd edileceklere bağlanacak maaşın, Devlet demiryolları idaresinden ayni aylığı alan bir memura tahsis edilecek maaşı geçmemesi lâzım geldiği ve Devlet demiryolları memurlarının tekaüdlüğünde ise bağlanacak maaşın ayni derecede bulunan ve ayni müddetle hizmet etmiş olan Devlet memurlarına 1683 sayılı kanuna göre bağlanacak tekaüd maaşı mikdarını geçmemesi de 2904 numaralı kanun iktizasından bulunmuş olduğu gibi bu memurlara bağlanacak tekaüd maaşı münasebetile üçüncü dairece ittihaz edilmiş olan 1 mart 1937 tarihli kararda (Devlet demiryollarına aid tekaüd ve yetim maaşlarının tahsisinde 2904 numaralı kanun mucibince hesab edilecek maaşın, emsali Devlet memurlarına 1683 numaralı kanunla tahsis edilecek maaşın mukayesesinde almakta oldukları şehrî maaş ve ücret mikdarlarının esas tutulması muadelete daha uygun olabilirse de 2904 numaralı kanunun 12 nci maddesinde (İdare memur ve müstahdemlerinin ücretlerine dair olan 2747 numaralı kanun mucibince memur ve müstahdemlerin bulundukları derecelere ve hizmet müddetlerine ve yukarıki cedvelde yazılı nisbetlere göre tahsis olunacak aylık mikdarı ayni derecede bulunan ve ayni müddetle hizmet etmiş olan Devlet memurlarına 1683 numaralı kanunun 4 ncü maddesine bağlı birinci devreye aid sütunu mucibince bağlanacak tekaüd maaşı mikdarını geçemez) denilmiş olduğuna göre bu mukayesenin memurların dahil bulundukları dereceler üzerinden yapılması zaruri olub aksi muamele tefsir mevzuu teşkil ettiği bildirilmiş ve mümasil bir mesele hakkında Divanı muhasebat Umumî Heyetince ittihaz olunan şubat 1938 tarihli kararda da (mukayeseye almmakta olan maaş mikdarı değil, derece esas tutulmuş olduğundan bu esasa riayet zaruri bulunduğu ve mukayesenin maaş ve ücret mikdarları ile yapılabilmesi ancak kanunun bu madde-

sinin tefsir ve tadili ile mümkün olacağı) beyan edilmiş olmasından dolayı sarahati kanuniyeye göre ittihaz edilmiş olan kararlara tevfikan muamele sahibi Rüştü Tangüne ve emsaline bağlanacak maaşın derecesi itibarile Devlet demiryolları müstahdemininin baliğ olacağı 17 lira 28 kuruşu tecavüz etmemesi lâzım geleceği) gösterilmiş olmakla mevzuat ve tatbikata muvafık olan bu karara itizaren Askerî fabrikalar tekaüd sandığı müdürlüğünce dermeyan olunan mütalâat red sebeblerini tadil eder mahiyette görülmediği cihetle itirazın reddine ve üç aylık raporlarla Meclisi Âliye arzına ve tahsis evrakının dairesine iadesine 2514 numaralı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

6 — Kalecik kazası maliye tahsil memurluğunda müstahdem iken vekâlet emrine alman ve 6 senenin hitamından sonra tekaüd maaşı tahsis edilmiyerek müracaat tarihini takib eden aydan itibaren tahsis edilmesine itiraz eden Salih Hoşafcının dilekçesile Maliye vekâletinin mütaleanamesi ve Mülkiye tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat umumî heyetinde müddeiumumî huzurile okundu.

Dilekçede; 11 nisan 1932 tarihinde vekâlet emrine alınarak bu vaziyette 6 seneyi ikmal ettikten sonra 1 şubat 1939 tarihinde tekaüdlüğünü arzuhalle taleb etmesi üzerine açıkta iken tekaüdlük talebinde bulunan memurlara kıyasen arzuhalini takib eden ay başı olarak 1 mart 1939 tarihinden itibaren kendisine tekaüd maaşı tahsis edilmiş ise de 2919 numaralı kanun hükmü sarih olup vekâlet emrinde muayyen olan altı seneyi ikmal etmesini müteakib vekâletçe resen tekaüde sevki ve sevk tarihinden itibaren tekaüd maaşı tahsisi icab ederken Maliye vekâletinin kanunen mükellef olduğu bu işi vaktinde yapmamış olmasından dolayı kendisinin bu muameleyi tahrik için vaki müracaatının tekaüdlüğüne esas tutulması doğru olamıyacağından işinin Heyeti umumiyece tedkikile tashihi muamele için karar ittihazı taleb edilmektedir.

Vekâlet tezkeresinde; tahsis muamelesinin istinad ettiği kanunî sebebler tahsis dosyasında münderiç olup; itirazname mündericatının bu malûmata ayrıca mütalea ilâvesini müstelzim kanunî esaslardan ari bulunduğu beyan edilmiştir.

Şube müzekkeresinde ise; mumaileyhin fil-

6 — Vekâlet emri müddetini ikmal etmiş olmakla beraber tekaüde de sevkedilmemiş ve maaşsız açıkta bulunmuş olan muamele sahibinin talebile tekaüdü icra kılınmış olmasına binaen kendisine tahsis kılınan maaşın mebdei için müracaatı tarihinin esas ittihazı muvafık görülmüştür.

hakika 11 nisan 1932 tarihinde vekâlet emrine alındığı ve bu tarihe nazaran 10 nisan 1938 tarihinde 2919 numaralı kanunla muayyen olan altı sene müddeti ikmal etmiş olması itibarile bu kanun hükmüne tevfikan bu tarihte tekaüde sevki muktazi iken vekâletçe sevk muamelesi yapılmadığı ve ancak 1 şubat 1939 tarihli arzuhali ile tekaüde sevkini taleb etmesi üzerine arzuhalinin kaydini takib eden ay başı olarak 1 nisan 1939 tarihinden itibaren kendisine tekaüd maaşı tahsis ve bu suretle tescil edilmiş olduğu, gerçi 2919 numaralı kanunun üçüncü maddesinde vekâlet emrinde maaşlı ve maaşsız olarak muayyen müddeti ikmal edib de memuriyete tayin edilmemiş olanlar hakkında tekaüd kanununun 13 ncü maddesi hükümleri mecburî olarak tatbik olunacağı yazılı olmak itibarile mumaileyhin bu müddeti ikmal ettiği tarihte tekaüde sevkedilmiş olması icab eder idise de o vakit bu sevk muamelesi yapılmamış olmasına ve 3107 numaralı kanunun birinci maddesinde resen tekaüde sevk halinde tekaüd maaşlarının mebdei, tekaüde sevk muamelesinin salâhiyettar makamlarca tasdik edildiği tarihi takib eden ay başı olarak tesbit edilmiş olup bundan evvel sevk muamelesi hangi tarihte yapılırsa yapılsın ikmali sin tarihinin maaş mebdeine esas ittihazı yolunda mevcud mukarrerat bu kanunla hükümden sakit olmuş bulunmasına mebni bu kanun meriyetinden sonra 65 yaşını ikmal edib de ikmali sin tarihinde tekaüde sevkolunmıyanların tekaüd maaşları tekaüde sevklerinin mucibe iktiran ettiği tarihi takib eden ay başından itibaren tahsis edilmekte olup bu muamele 3 ncü dairenin 17 - III - 1938 tarih ve 815 numaralı kararile de tasvib edildiğinden ve resen tekaüde sevk muamelesine tâbi olmaları itibarile 65 yaşını ikmal edenlerle 2919 numaralı kanunla muayyen müddeti ikmal edenler arasında tam bir mümaselet bulunmasına mebni bu ikincilerden müddeti muayyeneyi ikmal ettikleri halde haklarındaki sevk muamelesi bir müddet mürurundan sonra yapılmış olanlara da sevk tarihini takib eden ay başından itibaren maaş tahsisi muktazi olub ancak sevk tarihinden evvel müracaat vaki olduğundan mümasil bir mesele dolayısile heyeti umumiyece müttehaz 12 - XII - 1938 tarihli karara müsteniden mumaileyhin tekaüd

maaşına müracat tarihinin esas ittihaz edildiği ve bu esbaba binaen yapılan muamelede bir yanlışlık görülmediği bildirilmiştir.

Mütaleasma müracaat olunan müddeiumumi Enver Arkun, 2919 sayılı kanunun üçüncü maddesi vekâlet emrinde maaşlı ve maaşsız muayyen müddetleri geçirmiş olan memurlar hakkında tekaüd kanununun 13 ncü maddesi hükmünün tatbik edileceğini göstermekte ise de bu hüküm bunlarm artık Devlet hizmetinde istih dam edilmiyerek mecburen tekaüde sevkedileceklerini tazammun eylemekte olub sözü geçen müddetlerin hitamında tekaüd hakkmı aramamış olan bir memura işbu müddetin hitamından itibaren tekaüd maaşı tahsisi lüzumu hakkında bir hüküm ihtiva etmemekte bulunmuş olmasma ve bu gibi bir vaziyet karşısında tekaüd kanununun açıkta iken tekaüdünü taleb edenler hakkındaki ahkâmının tatbiki muktazi bulunmasma binaen müddei hakkında tatbik edilen muamelede kanunsuzluk görülmemiş ve vaki iddialarm reddi lâzımgelmekte bulunmuş olduğu mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu.

2919 numaralı kanunun 3 ncü maddesinde, vekâlet emrinde maaşlı ve maaşsız olarak muayyen müddeti ikmal edibde memuriyete tayin edilmemiş olanlar hakkında tekaüd kanununun 13 ncü maddesi hükümleri mecburî olarak tatbik olunacağı yazılı olması itibarile her ne kadar muamele sahibinin bu müddeti ikmal ettiği tarihte tekaüde sevki icab eder idise de o tarihte bu muamele yapılmamış olmasma ve 3107 numaralı kanunun birinci maddesinde resen tekaüde sevk halinde tekaüd maaşlarının mebdei tekaüde sevk muamelelerinin salâhiyettar makamlarca tasdik edildiği tarihi takib eden ay başı olarak tayin ve tesbit edilmiş olub bundan evvel tekaüde sevk muamelesi hangi tarihte yapılırsa yapılsın, ikmali sin tarihinin maaşa mebde ittihazı yolundaki mukarrerat bu kanunla hükümden düşmüş bulunmasma binaen muamele sahibi Kalecik tahsil memurluğundan mütekaid Salih Hoşafçı hakkında bidayeten tatbik edilen muamele mevzuata muvafık bulunduğundan tadil talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve müstediye tebliğine 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

7 — Anteb Bidayet mahkemesi azalığında geçen müddetinin filî hizmet müddetine idhal edilmediğine itiraz eden Sulh hâkimliğinden mütekaid Abdullah Namık tarafından verilen dilekçe ile Adliye vekâletinin müdafaanamesi ve Mülkiye tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat Umumî heyetinde M. Umumî huzurile okundu.

Dilekçede; 1 mayıs 1325 tarihinden 10 ağustos 1326 tarihine kadar müntehab mahkeme azalığında geçen hizmeti tekaüd hesabında nazarı dikkate alınmamış ise de bu hizmet mukabili maaş alınmış olduğundan ve sicil cüzdanının bu hizmete aid kısmında 1 mayıs 1325 tarihinde muvazzafan mezkûr memuriyete tayin edildiği yazılı bulunduğundan, ücretle değil maaşla çalıştığı ve maaşını malsandığından aldığı bu hizmetin müntehab ve muvakkat olması tekaüd hesabında nazarı itibare alınmamasını icab ettirmiyeceğinden bahsile bu yanlışlığın tashihine karar verilmesi taleb edilmektedir.

Vekâlet tezkeresinde; mumaileyhin mezkûr iki tarih arasında Gazianteb Bidayet mahkemesi 200 kuruş maaşlı müntehab azası olub hitamı müddetine binaen ayrıldığı sicilinde yazılı olub müntehab azalıkların ise 1 mart 1330 tarihinden itibaren tekaüd hesabında nazarı itibara alınacağından ve bundan evvelkiler şayanı kabul hizmetten olmadığından kendisinin bu hizmetinin nazarı itibare alınmamış olduğu ve muamelenin kanuna uygun bulunduğu bildirilmektedir.

Şube müzekkeresinde ise; mumaileyhin bu iki tarih arasında müntehab olarak mahkeme azalığında bulunduğu ve müddetinin hitamına binaen ayrıldığı ve tekaüdlükte bu hizmetin nazarı itibara alınmadığı görülmüş olub bu muamele bu hizmetin muvakkat olmasından ve maaş değil ücret almış zannedilmesinden ileri gelmiş olmayıb ancak tekaüd kanununun birinci maddesinde muvazenei umumiyeden maaş alan memur tabiri mevcud olub müntehab mahkeme azaları ise tarafı Devletten mansub memur olmayıb ahali tarafından intihab edilmiş olduklarından kanundaki memur tabirinin şumulü dahilinde olmadıkları bu itibarla kendilerine verilen para maaş ünvanını haiz olmakla beraber memur olmadıkları için kendileri o zamanlar dahi tekaüd hakkından istifade ettirilmemiş ve maaşlarından tekaüd aidatı kesilmemiş bulunduğu; ancak bu

7 — Divanca bu babda ittihaz olunan karar, kanun ve mevzuata muvafık bulunmuştur.

mahkeme azaları 1 mart 1330 tarihinden itibaren kaydı tevkitten azade olarak tarafı Hükûmetten nasbedilmişler ve o tarihten itibaren maaşları tekaüd tevkifatına tâbi tutulmuş olub mumaileyhin bu tarihten evvelki zamana tesadüf eden müntehab mahkeme azalığı hizmetinin tekaüd hesabında nazarı itibara alınmamış olması arzolunan sebeblerden ileri gelmiş olub bunda mevzuata ve tatbikata mugayeret olmadığı beyan edilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan M. Umumî Enver Arkun, müddei mahkeme azalığında 1330 tatilhinden evvel ve işbu azaların ehali tarafından muvakkat bir müddetle intihab edildiği zaman bulunmuş ve bu itibarla işbu azalıkta geçen müddetin tekaüd kanununun kabul ettiği memuriyetler arasında kabulüne imkân görülmemiş olduğu mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu.

Adliye teşkilâtı icra edilmemiş olan mahaller mahakimi Adliye azalarının maaşlarından 1329 senesi ibtidasına kadar aidatı tekaüdiye tevkif edilmeyib bunların 14 mart 1329 tarihli muvakkat kanun mucibince kaydı tevkitten azade olarak tayin edilmekte olmaları hasebile 1 mart 1330 tarihinden itibaren tekaüd ve mazuliyet kanunlarından hakkı istifadeleri temin edilmiş olmasına ve muamele sahibi Abdullah Namıkın fili hizmetine ilâvesini istediği mahkeme azalığı ise bu tarihten mukaddem yani tekaüd hakkı tanınmayan bir devreye taallûk etmekte bulunmasına binaen bu hizmetinin tekaüde tâbi filî hizmeti meyanına idhaline mevzuat müsaid olmadığından talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi âliye arzına ve müstediye tebliğine 2514 numaralı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

8 — Bergama süvari maliye tahsildarlığından mütekaid Memed İzgi tarafından muhassas tekaüd maaşının mebdeine itirazen verilen dilekçe ile sebkeden istifsara cevaben Maliye vekâletinden gelen tezkere ve mülkiye tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat umumî heyetinde müddeiumumi huzurile okundu.

Dilekçede; malûliyet üzerine tekaüdü icra kılınmış iken ve tahsis olunan tekaüd maaşının başlangıcının salâhiyettar heyeti sıhhiyenin tasdikı tarihi olması lâzımgelirken buna riayet

8 — 1683 numaralı tekaüd kanununun 27 nci maddesi mucibince mülkî memurların malûliyetleri Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletinin tasdikile şekli katiyet alacağına binaen Divanın bu babdaki kararı mevzuata ve usul ve teamüle muvafık bulunmuştur.

edilmiyerek şubat 1939 tarihinden itibaren maaş tahsisi suretile mağdur edildiğinden ve bu muamele Meclisi Âlinin 695 numaralı kararının 13 ncü fıkrasına muhalif olduğundan bahisle tahsis muamelesinin heyeti umumiyece tedkikile mağduriyetinin izalesi taleb edilmektedir.

Vekâlet tezkeresinde; tahsis muamelesinin istinad ettiği kanunî sebebler Divanda mahfuz tahsis dosyasında münderiç olub itirazname mündericatının bu malûmata ayrıca mütalea ilâvesinî müstelzim kanunî esaslardan ari bulunduğu bildirilmektedir.

Şube müzekkeresinde; mumaileyhin 25 - VI - 1938 tarihli arzuhalile malûliyetinden bahisle tekaüdlük talebinde bulunduğu ve Muğla memleket hastanesi heyeti sıhhiyesinden verilen 27 - VI - 1938 tarihli rapor 13 - XII - 1938 tarihli bir haşiye ile ikmal edildikten sonra Sıhhiye vekâletinin 23 - I - 1939 tarihli kararile tasdik olunduğu ve kendisinin açıkta iken tekaüdlük talebinde bulunmuş olmasına mebni bu tarihi takib eden aybaşı olarak 1 - II - 1939 tarihinden itibaren tekaüd maaşı bağlandığı anlaşılmış olub arzuhal mündericatına nazaran mumaileyh 695 numaralı Meclisi Âli kararının 13 ncü fıkrasındaki (salâhiyettar heyeti sıhhiye) tabirini raporu veren heyeti sıhhiye olarak imal etmek istemekte ve maaşının bu rapor tarihini takib eden aybaşından bağlanması lâzımgeleceği iddiasında bulunmakta ise de 1683 sayılı kanunun 27 nci maddesinin son fıkrasında (zabit ve askerî memurların raporları Millî Müdafaa vekâleti Sıhhiye dairesinin ve mülkî memurların raporları Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletinin tasdiki ile katî olur) diye yazılı olduğuna göre Meclisi Âli kararındaki bu tabirin Sıhhiye vekâletinde bulunan ve raporları tedkik ile tasdik eden heyeti sıhhiyeye matuf olacağı tabiî bulunduğundan iddiasının varid olmadığı gösterilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan müddeiumumi Enver Arkun, müddeinin açıkta iken malûlen tekaüdünü taleb eylemiş olmasına ve tekaüd kanununun 27 nci maddesinde mülkî memurların malûliyet raporlarının Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletinin tasdiki ile katiyet kesbedeceği gösterilmiş bulunmasına binaen müddeiye malûliyetinin Sıhhat vekâletince tasdikı tarihini takib eden ay başından itibaren tekaüd

maaşı tahsisi uygun görülmüş olduğu mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu.

Divanı muhasebatın haziran - teşrinisani 931 raporları üzerine Meclisi Âlice ittihaz buyurulan 695 sayılı kararın 13 ncü fıkrasında (malûliyet hasebile tekaüdlük talebinde bulunanların taleblerinin kabulü veya bir memurun malûliyet hasebile tekaüde sevki ancak malûliyetin salâhiyettar heyeti sıhhiyenin tasdiki ile sübutuna mütevakkıf olduğu cihetle maaşlarının bu tarihten itibaren tahsisi muktazi olduğu gibi malûliyetleri 1683 sayılı yeni tekaüd kanununun zamanı meriyetinde sabit olanlara da bu kanun mucibince muamele ifası muvafık görülmüştür) ve 1683 numaralı kanunun 27 nci maddesinde (Zabit ve askerî memurların raporları Millî Müdafaa vekâleti Sıhhiye dairesinin ve mülkî memurların raporları Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletinin tasdiki ile katî olur) diye yazılı olduğuna göre Meclisi Âlinin bahsi geçen kararında zikrolunan (Salâhiyettar heyeti sıhhiye) tabirinin mezkûr vekâletlerde müteşekkil sıhhiye heyetlerine matuf olacağı tabiî ve tatbikatta bu merkezde bulunduğu cihetle müstedi hakkında tatbik olunan muamelede kanuna uyarsızlık bulunmadığından tadil talebinin reddine ve keyfiyetin Meclisi Âliye arzına ve müstediye de tebliğine 2514 sayılı Divanı muhasebat kanununun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

9 — 13/VII/1939 tarihinde 2169 sayılı tahdidi sin kanununa tevfikan tekaüde sevkedilmesine ve yeni teadül kanununun 8 - VII - 1939 tarihinde neşrolunmasına göre 60 lira üzerinden tekaüd maaşı tahsisi lâzım gelirken 55 lira üzerinden tekaüd edilmesinin mevzuatı hazıraya uymadığından bahsile keyfiyetin tashihi talebile Niksar kaymakamlığından mütekaid Pertev Balmumcu tarafından verilen dilekçe üzerine Dahiliye vekâletinin tezkeresi ve Mülkiye tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat Umumî Heyetinde M. Umumî huzurile okundu:

Vekâletin tezkeresinde; mumaileyhin fiilhakika 1452 numaralı kanunun neşrinden beri 55 lira maaşla kaymakam olduğu ve fakat kıdem itibarile kendisinden daha eski bir çok kaymakamlar mevcud olub esasen 60 liralık kadro adedinin ihtiyaca tekabül edecek mikdar da verilmemesi yüzünden emsalinden bir çokla-

9 — 3656 numaralı kanunun birinci maddesinde gösterilen maaş asıllarının tekaüd ve harcırah hesablarında esas ittihaz olunacağı zikredilmekle beraber kanunun yirmi sekizinci maddesinde emsali hasıllarının artmasından ve derecelerin ilgasından dolayı tediyesi icab eden fazlaların 1 eylûl 1939 tarihinden başlayacağı tasrih edilmiş olduğu ve müstedi ise 13 temmuz 1939 tarihinde tekaüde sevk kılınmış bulunduğu cihetle o tarihte kanunen almasına imkân bulunamayan 60 lira asıl maaş üzerinden tekaüdünün icrası kabil olmıyacağından Divanca müttehaz karar kanuna uygun görülmüştür.

rına elli liralık kadro verilmek mecburiyetinde kalındığı ve dilekçe sahibi 2169 numaralı kanun mucibince 13 temmuz 1939 dan itibaren tekaüde sevkedilerek vazifesinden infikâk etmiş olduğu için kendisine 60 liralık bir kadro verib vermemek hususunda vekâletçe bir karar ittihaz olunmadığı ve 3656 sayılı kanun lâğvedilen derecelerden mütevellid farkların bir eylûl 1939 dan itibaren verileceğini âmir olmasına nazaran da temmuz içinde tekaüdü icra kılınan memurlara 60 lira üzerinden maaş vermeğe imkân olmadığı bildirilmektedir.

Şube müzekkeresinde; mumaileyhin 2169 numaralı kanun mucibince tahdidi sin dolayısile tekaüde sevkedildiği ve son memuriyet maaşı olan 55 lira üzerinden tekaüd maaşı bağlandığı tesvil dosyasının tedkikından anlaşılmakta olub dairesinden gelen tezkereye nazaran da adı geçenin maaşı 60 liraya çıkarılmamış olduğu gibi şayet maaşı bu mikdara yükseltilmiş olsa idi dahi yine dairesinin tezkeresinde işaret edildiği veçhile 3656 sayılı kanunun 28 nci maddesi muvacehesinde bu yeni maaşını 1 eylûl 1939 dan itibaren alabileceğine ve halbuki sahibi muamele tahdidi sin dolayısile bu tarihten evvel 14 temmuz 1939 tarihinde tekaüde sevkedildiği için henüz bu maaşı almamış bulunmasına ve alınmamış olan bir maaşın tekaüde esas tutulamayacağı Jandarma Binbaşısı Yusuf Ziya hakkında üçüncü dairece ittihaz olunan 16 eylûl 1939 tarih ve 3/3108 sayılı karar iktizasından olmasına göre sahibi muamelenin talebini terviçe kanunî bir imkân olmadığı gösterilmiştir.

Mütaleasına mücerret olunan M. Umumî Enver Arkun, Müddeinin maaşı 60 liraya çıkarılmış olmamakla beraber esasen 3656 sayılı kanunun bu babdaki hükmü 1 eylûl 1939 tarihinden muteber olub kendisinin ise 14 temmuz 1939 tarihinde tahdidi sin dolayısile tekaüde sevkedilmiş bulunmasına binaen vaki talebin tervicine imkân görülmediği mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu:

Muamele sahibine 3656 numaralı kanunun ikinci maddesine bağlı cedvele istinaden 60 liralık bir kadro verilmezden evvel kendisi 13 temmuz 1993 tarihinde 2169 numaralı kanun mucibince sin tahdidi suretile tekaüde sevkedilerek vazifesine nihayet verilmiş olmakla beraber maaşı bu mikdara iblâğ edilmiş ve tahdidi sine tâbi tutulmamış olsaydı dahi 3656 numaralı kanunun

28 nci maddesi mucibince 60 lira maaşı 1 eylûl 1939 tarihinden itibaren alabileceğine ve müstedinin 14 temmuz 1939 tarihinde vazifeden ayrılmış bulunmasına mebni, filen almamış olduğu maaşın tekaüde esas tutulması varid olamıyacağından tadil talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve müstediye tebliğine 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

10 — Kocası Nazimiye kaymakamı Nesib Araratın ölümünün vazife icabı olduğu iddiasile Fahriye Ararat tarafından verilen dilekçe ile Dahiliye Vekâletinin mütaleanamesi ve Mülkiye tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat umumî heyetinde müddeiumumî huzurile okundu:

Dilekçede; kocasının berayi vazife Tunceli vilâyetine gitmiş olub esnayi avdette hastalanarak vefat ettiği ve keyfiyet tahsis dosyasında mevcud Tunceli vilâyeti idare heyeti mazbatası ve doktor raporile sabit olmasına rağmen Dahiliye vekâletince bu cihet nazarı dikkate alınmayarak ölüm vazifeden mütevellid değilmiş gibi maaş bağlanması gadirleni mucib olduğu ileri sürülerek vazifede ölen memurların ailelerine tatbik edilen muamelenin kendilerine de tatbikile maaşlarının o yolda tashihi istenilmektedir.

Vekâlet tezkeresinde; Nazimiye kaymakamı Nesib Araratın Tunceli vilâyetinin idaresi hakkındaki 2884 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin tahmil ettiği mecburiyetle vilâyet umumî meclisinin senelik toplantısına iştirak edib kazadaki vazifesi başına gelirken yolda Mazgirt kazasına beş kilometre mesafede hastalanarak ve Mazgirtte tedavi edilmekte iken öldüğü vilâyet idare heyeti mazbatasile ve doktor raporlarından anlaşılmış olub Divanı muhasebat raporları üzerine müttehaz 695 sayılı kararın 8 nci fıkrası göz önüne alınmak suretile efradı ailesine 1683 sayılı kanun hükümlerine ve hizmet müddetine göre maaş bağlanmış ise de vazife esasının kabul edilebilmesi için keyfiyetin umumî heyetçe tedkikine lüzum gösterilmiştir.

Şube müzekkeresinde ise, Nesibin vilâyet umumî meclisinin senelik toplantısına iştirak etmek üzere Tunceli vilâyetine gidip vazifesi başına avdeti sırasında yolda hastalanarak naklolunduğu Mazgirt kazasında vefat ettiği ve ilk muayene ve tedavisini yapan ve vefat anında hazır bulunan Mazgirt Hükûmet tabibi tarafından verilmiş olan raporda vefatın kalb hastalığından

10 — Tekaüd kanununun 45 nci maddesinde aynen «harbde veya eşkıya müsademelerinde şehiden ve hazarda kendisinin sunu taksiri olmıyarak vazife icabı kazaen veya mecruh olup tedavi sırasında veya icra olunan cerrahî ameliyat neticesinde veya sebebi malûm olmıyarak muhasara içinde vefat eden mülkî ve askerî memurlar ilâh..» denilmiş olmasına ve mumaileyhin tarzı vefatı bu sarahate bir veçhile uymayıp vazifeden avdet sırasında hastalanıp vefatı vuku bulmasına binaen Divanca müttehaz karar kanuna uygun görülmüştür.

mütevellid olduğu kanaati izhar edilmekle beraber katği teşhis için otopsiye lüzum gösterilmiş ise de otopsi yapılmadığı, ancak Elâzığ memleket hastanesi nöbetçi ve merkez Hükûmet tabibleri tarafından verilen ikinci bir raporda da birinci rapora ve görülen vaziyete istinaden vefatın hunakısadır hastalığından ileri geldiği yazılı olduğunu ve ölünün bu vaziyeti Divan raporları üzerine Meclisi Âlice ittihaz buyurulan 695 numaralı kararın 8 nci fıkrası muvacehesinde ailesine istisnaî bir şekilde maaş tahsisine müsaid olmadığından bu aileye ahkâmı umumiyeye tevfikan maaş bağlandığı ve şübece de o yolda tescil edildiği anlaşılmış olup Nesibin vaziyeti tamamen 695 numaralı Meclisi Âli kararının 8 nci fıkrasının şümulü dahiline girip bu gibilerin tekaüd kanununun 45 nci maddesinden istifade edememesi ve binaenaleyh ahkâmı umumiyeye tâbi oldukları mezkûr kararda yazılı bulunduğuna göre yapılan muamelenin kanuna uygun olduğu ve serdolunan itirazın varid olmadığı bildirilmiştir.

Mütaleasma müracaat olunan Müddeiumumî Enver Arkun, tekaüd kanununun 45 nci maddesi vazife esnasında kazaen veya mecruh olup ta vefat edenlere aid ahkâmı ihtiva etmekte olup müteveffa Nazimiye kaymakamı Nesibin vazife dolayısile gittiği vilâyet merkezinden avdetinde vaki olan vefatı hakkında doktor raporile tesbit olunan vaziyet, gösterilen kanunî şerait haricinde bulunmuş olmasına binaen ailesine tekaüd kanununun 45 nci maddesi hükmüne tevfikan yetim maaşı tahsisine imkân bulunmadığı mütaleasmda bulunarak icabı müzakere olundu.

Hizarn - Teşrinisani 1931 aylarına aid Divanı muhasebat raporları üzerine Meclisi Âlice ittihaz buyurulan 695 sayılı kararın 8 nci fıkrasında (Tekaüd kanununun 45 nci maddesi vazife esnasında kazaen ve mecruh olubta vefat edeceklere aid bir hükmü mahsus olup vazifeden avdet ederken hastalanıp ta vefat edenler hakkında bir hükmü istisnaî olmadığından bu gibilere umumî ahkâma tevfikan maaş tahsisi muktazi bulunduğu) gösterilmiş ve müstediyenin zevcinin vefatı hâdisesi de bu kararda izah olunan vaziyetin tamamen benzeri bulunmuş olduğundan tadil talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve müstedi-

ye de tebliğine 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

11 — Hizmet müddeti 29 sene olduğu halde 28 sene olarak hesab edildiği ve Millî mycadele zammının nazarı itibare alınmadığı iddiasile Van başkomiserliğinden mütekaid Ali Arda imzasile verilen dilekçe ile Emniyet umum müdürlüğünün 25 - X - 1939 tarihli ve 57440 sayılı mütaleanamesi ve mülkiye tahsis şubesi müzekkeresi Divanı muhasebat umumî heyetinde müddeiumumi huzurile okundu.

Emniyet umum müdürlüğünün tezkeresinde mumaileyh 1 nisan 1326 tarihinde mesleğe girmiş olub tahdidi sin kanunu ile tekaüde sevkedildiği tarihe kadar geçen filî hizmeti 28 sene 5 ay 17 günden ibaret olduğundan bu hizmete 5 ay 4 gün harb mıntakası zammı ve 2 sene 5 ay 15 gün de mücadele zammı ilâve edilerek mecmu hizmeti 31 sene 4 ay 3 güne iblâğ edilmiş ve bu kadar hizmete tekabül eden tekaüd maaşı tahsis kılınmış olub Edirnenin ikinci defa işgalinde açıkta kaldığı müddetleri nazarı itibare almadığı anlaşılan mumileyhin hiç bir şeye istinad etmeyen mücerred iddiasının kabulüne imkân görülemediği bildirilmiştir.

Şube müzekkeresinde ise; adı geçenin 301 doğumlu olduğundan ve bir sene daha hizmette kullanılması için İcra Vekilleri Heyetinden karar alındığından 2388 numaralı kanun mucibince 13 temmuz 1939 tarihinde tahdidi sinne tâbi tutularak hizmet müddeti cetveline nazaran Devlet hizmetine dühulü olan 1 nisan 1326 dan 13 temmuz 1939 tarihine kadar 29 sene 3 ay 13 gün hizmetinden 13 gün takvim farkı ve 9 ay 16 gün açık müddeti indirildikten sonra kalan 28 sene 5 ay 14 gün filî hizmetine Edirne muhasarasından dolayı 5 ay 4 gün ve istiklâl harbi zammına esas olan 23 nisan 1336 dan 23 ağustos 1339 müddetleri arasında Edirnede Hükûmeti sakıta idaresinde 23 nisan 1336 dan temmuz 1336 gayesine kadar olan hizmeti ile 1 ağustos 1336 dan 8 mart 1337 tarihine kadar açıkta bulunduğu zaman hariç olmak üzere Bolu komiser muavinliğinde 9 mart 1337 den 23 ağustos 1339 tarihine kadar geçen hizmetinden dolayı müstahak olduğu iki sene 5 ay 15 gün istiklâl harbi için zam yapılarak 31 sene 4 ay 3 güne baliğ olan hizmetinden 6 aydan nok-

11 — Mumaileyhin hizmet müddetinin hesabında yapılan tedkikat, vakıa mutabık ve tahsis olunan maaş kanuna muvafık olmakla Divanın bu babdaki kararı musib görülmüştür.

D. M. E. reisi	M. M.	Kâtib
Niğde	Çanakkale	Kastamonu
Faik Soylu	*R. Bulayırlı*	*H. Dicle*
Afyon K.	Balıkesir	Bolu
Cemal Akçın	*H. Şeremetli*	*Cemil Özçağlar*
Bolu	Burdur	Kastamonu
E. Yerlikaya	*M. Sanlı*	*Nuri Tamaç*
	Sivas	
	M. Gürleyük	

san olan 4 ay 3 gün tayyedilerek 31 sene hizmet hesabile ve 35 lira aslî maaş üzerinden 57 lira 4 kuruş tekaüd maaşı bağlanmış olub hizmet hesabında yanlışlık olmadığı gibi istiklâl harbinden dolayı müstahak olduğu zammın da yapılmış bulunduğu anlaşıldığından vaki itirazın yerinde olmadığı gösterilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan müddeiumumî Enver Arkun, müddeinin müstahak olduğu tekaüd maaşının hesabında yanlışlık olmadığı ve tatbik edilen muamele doğru olduğu bittedkik anlaşılmakla yapılacak bir muamele olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu.

Şube mütaleası veçhile müstedi hakkında yapılan muamele mevzuata uygun bulunduğundan tadil talebinin reddine ve cari muameleden bahisle müstediye cevab itasına ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına 2514 numaralı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

S. Sayısı : 73

Büyük Millet Meclisi muhasebesi eşhas borçları hakkında Meclis hesablarının tetkiki encümeni mazbatası (5/27)

Meclis hesablarının tedkiki encümeni mazbatası

T. B. M. M. *20 - III - 1940*

Meclis hesabları tedkik encümeni
Esas No. 5/27
Karar No 6

Yüksek Reinsliğe

Lira	K.	
117 412	58	1937 malî yılı iptidasına devrolunan eşhas zimemi hesabının yekûnu
5 304	45	1937 malî yılı içinde vukubulan tahsilât
112 108	13	1938 malî yılı ibtidasına devrolunan mikdar
5 026	22	1938 malî yılı zarfında zimmete alınan mebaliğ
117 134	35	Bakiyesi olan mikdar
6 205	98	3479 sayılı kanun hükmüne tevfikan 1938 senesi zarfında kayidleri terkin olunan mebaliğ
110 928	37	Bakiyesi
6 676	77	1938 malî yılı zarfında vukubulan tahsilât
104 251	60	1939 malî yılı ibtidasına devrolunan mikdar
88 874	93	Eski veznedar Hacı Memedin zimmetinden geri kalan mikdar olub Maliye vekâleti memurin kefaleti müteselsile sandığına devri lâzımgelen
15 376	67	Bakiyesi
10 751	87	Eski kanunlar kalemi müdürü Hâmid, Divanı muhasebat murakıbi Emin ve mülga İstiklâl mahkemesi başkâtibi Şükrünün kusur zimemtleri olub haklarında hüküm istihsal olunmasına mebni Hazine avukatları tarafından tahsili için Maliye vekâletine devri muvafık görünen
4 624	80	Bakiyesi
2 255	09	Ashabının vefat veya tagayyüb etmiş olmalarına ve müracaat edilecek emlâk ve vârisleri bulunmadığı muhasebece yapılan takibat ve tahkikat neticesinde anlaşılmasına mebni tahsillerine imkân kalmamış ve 3497 numaralı kanun hükmüne tevfikan kayidlerinin terkini zarurî görülmüş olan
2 369	71	Meclis muhasebesince takib ve tahsil edilmekte bulunan

Beyanı

Lira	K.	
99 626	80	Yukarıda gösterildiği veçhile Maliyeye devredilmiş ve edilecek olan
2 255	09	Yukarıda gösterildiği veçhile terkini icab eden
1 843	25	Muhtelif kimselere aid eşhas zimemi olup muhasebece takib ve tahsil edilmekte bulunan
526	46	Bazı zatlara aid zimmet mikdarı olup tahsil edilmekte bulunan
104 251	60	

Yukarıda gösterildiği üzere 1937 malî yılındaki eşhas zimeminden muhtelif tarihlerde vaki olan tahsilât tenzil ve binnetice zimmete alınan mebaliğ ilâve edildikten sonra 1939 malî senesi iptidasına devredilen mikdar (104 251) lira (60) kuruştan ibaret bulunmuştur. Ancak bu zimemden Meclis veznedarı Hacı Memede aid olan (88 874) lira (93) kuruşun kefaleti müteselsile kanunundan sonra tahakkuk etmiş olmasına mebni bu kanun hükmüne tevfikan Kefaleti müteselsile sandığına devri iktiza etmektedir.

Yine bu zimem meyanında eski Kavanin müdürü Hâmid, Divanı muhasebat eski murakıbı Emin, mülga Ankara İstiklâl mahkemesi başkâtibi Şükrüye aid bulunan (10 751) lira (87) kuruşun da ashabı hakkında Hazinece ayrı ayrı hüküm istihsal edilmiş olmasına mebni vekâlet avukatları marifetile takibat icra edilmek üzere Maliyeye devri muvafık görülmektedir.

Kusur kalan zimmetten (2 255) lira (09) kuruşun, ashabının vefat veya tagayyüb etmiş olup müracaat edilecek emlâk ve varisi olmadığı muhasebece yapılan tahkikat neticesi olarak bilâhare tebeyyün etmiş ve 3497 sayılı kanunun şumulü dairesine girmiş olmasına mebni terkini kaydı icab etmektedir.

Yukarıda ayrı ayrı tasrih edilen mebaliğ umum eşhas zimeminden tenzil edildikten sonra mütebaki zimmet (2 369) lira (71) kuruşa münhasır kalmakta olub bu da Meclis muhasebesince peyderpey takib ve tahsil edilmekte bulunmuştur.

Bu mazbatamız Umumî Heyetin tasvibine arzolunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

M. H. T. E. R.	M. M.	Murakıb	Kâtib		
Çoruh	İstanbul	Van	Ankara	Ankara	Çankırı
M. M. Kansu	*Ziya Karamursal*	*H. Ungan*	*R. Araz*	*Ş. Kınacı*	*Ziya İsfendiyaroğlu*
Malatya	**Muş**	**Seyhan**			
Dr. H. Oytâç	*H. Kılıçoğlu*	*İ. Mete*			

S. Sayısı : 75

Devlet denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/273)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar dairesi müdürlüğü
Sayı : 6/5923

17 - XI - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Devlet denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 8 - XI - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe lâyihası

1938 senesi başlarında teşekkül edib esas mukavelesi 10 mayıs 1938 tarih ve 3903 sayılı resmî gazetede neşir ve ilân edilmiş olan (Sosyete şilep) Türk anonim şirketi,

997 000 lirası mülga Denizbanka,
997 000 » Etibanka,
997 000 » Türk Tecim anonim şirketine
9 000 » Üç şahsa

aid olmak üzere ceman 3 000 000 lira sermaye ile teşkil edilmiş ve her hissedar bu mikdarın dörtte birini tediye etmiş bulunmaktadır.

Bu şirketteki mülga denizbankın hisseleri 3633 numaralı kanunla teşekkül eden Devlet Deniz yolları işletme umum müdürlüğüne intikal etmiştir. Bu umum müdürlük sureti umumiyede (Gemi işletmeciliği) maksadile kurulmuş bulunduğundan, bu mevzudaki bir hizmeti iştirak suretile ifa etmesi de idarenin teşekkül gayesile kabili telif görülmemiştir.

Bundan başka Devlet denizyolları işletme umum müdürlüğünün kendi ihrakiyesini nakledecek kömür şileblerine sahib bulunmaması yüzünden yüksek navlunlar tediye ederek hariçten şileb kiralamakta olduğu ve bazı ahvalde de şileb tedarikinde müşkülât çektiği de göz önüne alınarak ve âtiyen ihracat mallarımızın normal şartlarla naklini temin için Hükûmete aid bir şilep filosu teşkil edildiği takdirde bunun nüvesini kurmuş olmak faidesini de temin etmiş olacağı düşünülerek sosyete şilepteki bütün verse sermayenin nominal kıymetleri üzerinden Devlet deniz yolları işletmesine intikal ettirilerek şirketin bizatihi infisah ettirilmesi suretile bu teşebbüsün mezkûr idarenin aslî bünyesine ilhak edilmesi zarureti hâsıl olmuştur.

Bu itibarla şirkette hissedar bulunan Etibank ile Türk Tecim anonim şirketinin verse sermayesi yekûnu olan (498 500) lira ile eşhasın verse sermayesi yekûnu olan (2 250) lira ki, ceman (500 750) liranın 3633 numaralı kanunun 32 nci maddesi mucibince ihraç edilecek ayni mikdardaki Hazine bonoları hâsılı ile karşılanması için (Bonoları iskonto edecek olan Cümhuriyet Merkez bankasına verilecek % 4 ücret te dahil olduğu halde) ceman (520 780) liranın Devlet denizyolları işletme umum müdürlüğünün 1939 senesi 11 aylık bütçesinin A ve B cedvellerinde yeniden açılacak hususî fasıllara irad ve masraf kaydi salâhiyetini veren işbu kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 44
Esas No. 1/273

21 - III - 1940

Yüksek Reisliğe

Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında Başvekâletin 17 - X - 1939 tarih ve 6/5923 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası encümenimize tevdi buyurulmakla Münakalât vekâleti müsteşarı ve Maliye vekâleti namına Bütçe ve Malî kontrol umum müdürü hazır oldukları halde okundu ve konuşuldu.

Denizyolları işletme umum müdürlüğünün senevî 150 bin tona varmakta olan ihrakiyesini temin için kömür naklettirecek elinde gemi bulunmamasından hususî şilep sahiblerine yüksek navlunlar ödemekte olduğundan gerek bu ihtiyacını daha ehven şeraitle temin ve gerekse ticaret emtia ve hamulesi nakliyatında kullanmak ve ileride Devletin teşkil edeceği şileb filosunun esasını kurmak gibi faide ve maksadları husule getirebilmek üzere sosyete şilep adile ve 3 milyon lira sermaye ile kurulmuş olan Türk anonim şirketinin verse sermayesinin nominal kıymetleri üzerinden satın alınması derpiş edilmiş ve bu maksadla mezkûr umum müdürlük bütçesine icab eden tahsisatın konması için bu lâyihanın hazırlandığı anlaşılmıştır.

Encümenimizce yapılan tedkiklere ve alınan izahlara nazaran adı geçen şirketin hissedarlarını mülga Denizbank, Etibank, Türk Tecim anonim şirketile üç hakikî şahıs teşkil etmekte ve hissedarlarca sermayenin dörtte biri tamamen ödenmiş bulunmakta olub mülga Denizbankın hisselerile yine Denizbankça ödenmiş ve anonim şirketlerinin teşkili hakkında ticaret kanununun hissedarların mikdarı hakkındaki hükmün yerine getirilmesi maksadile üç şahıs namına muvazaa suretile kaydedilmiş bulunan hisseler 3633 sayılı Devlet Denizyolları ve Devlet limanları umum müdürlükleri teşkilât ve vazifelerine dair olan kanun mucibince Devlet Denizyolları umum müdürlüğüne intikal etmiş ve İcra Vekilleri Heyetince ittihaz edilen bir karar ile Etibanka aid hisselerin de mezkûr müdüriyete usulü dairesinde intikali temin edildiği görülmüştür.

Türk Tecim anonim şirketinin hisselerine gelince: Bu şirketin de esas hissedarı iş bankası olub bu şirketin hakiki şahıslar elindeki hisse senedlerinin muvazaalı olduğu, bunların hâmil oldukları hisse senedleri de bu gün İş bankasının elinde mahfuz bulunduğu anlaşılmış ve bu hisselerin mubayaasında da bir müşkülâta tesadüf edilemiyeceği izah edilmiş olduğundan Encümenimiz 3633 sayılı kanunun 32 nci maddesine tevfikan ihraç edilecek bonolar hasılından 520 780 lirasının mezkûr müdiriyetin 1939 malî yılı bütçesine varidat ve tahsisat kaydi suretile satın alma işinin teminini muvafık görmüş ve teklif edilen lâyihanın aynen kabulüne karar vermiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Rs. V.	M. M.
Kırklareli	Kastamonu	Kocaeli
B. Denker	*T. Çoşkan*	*Salâh Yargı*
Kâtib		
İstanbul	Bursa	Diyarbakır
F. Öymen	*N. Ayas*	*R. Bekit*
Elâzığ	Erzincan	Giresun
M. F. Altay	*İ. Artun*	*M. Akkaya*
Gümüşane	İsparta	İsparta
D. Sakarya	*M. Ünsal*	*R. Ünlü*
Kayseri	Konya	Kütahya
S. Serim	*R. Türel*	*A. Tiridoğlu*
Malatya	Mardin	Muğla
M. Öker	*R. Erten*	*H. Kitabcı*
Ordu	Seyhan	Trabzon
H. Yalman	*N. Eldeniz*	*Sırrı Day*
Urfa	Yozgad	Yozgad
Sami İşbay	*A. Sungur*	*S. İçöz*

Encümende verilen izahata nazaran:

Sosyete şileb Türk anonim şirketinin hisse darlarmdan biri de Türk Tecim anonim şirketi olup bunun azamî hissesi İş bankasına, bakiyesi şahsan Fuad Bulca, Muammer Eriş, Bedri

Nedim Göknil ve Süreyya Sirmene aiddir. Bunlardan başka şahsen Yusuf Ziya, Tahir Yahya, Fazıl dahi hissedardırlar.

Bu gün gemilerin haiz olduğu yüksek kıymet muvacehesinde hissedarların fazla bedel istemeleri tabiî olduktan başka vekâlet mümessilleri de fiatte mutabık kaldıklarını ifade etmemişlerdir. Binaenaleyh vekâletin muahharan fazla tahsisat istemesi ihtimali karşısında evvelemirde satın alma bedelinin hissedarlarla tekarrür ettirilmesi ve ayrıca tahsisat karşılığının da tasrih edilmesi icab eder.

Bu mülâhaza ile lâyihanın tehiri muvafık olacağı kanaatile kabulüne muhalifim.

Kayseri
Süad Ürküplü

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 3633 sayılı kanunun 32 nci maddesi mucibince ihraç olunacak bonolar hasılından 520 780 liranın Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1939 malî yılı bütçesinin varidat kısmına irad ve masraf kısmında (Sosyete şileb Türk anonim şirketi hisse senedlerinin mubayaa bedeli) adile açılacak bir fasla tahsisat kaydına mezuniyet verilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükmünü icraya Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.

8 - XI - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*Fethi Okyar*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Fayık Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V	Na. V.	İk. V.
Yücel	*A. F. Cebesoy*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*R. Karadeniz*	*M. Erkmen*
Mü. V.	Ti. V.	
A. Çetinkaya	*N. Topcoğlu*	